

ET LESELYSTIG MØTE
Lesevennprosjektet
2005-2006

Kirsten Limstrand
Svanhild Bergly

HBO-rapport 11/2006

REFERANSESIDE, HBO-RAPPORT

Tittel: Et leselesting møte- Lesevennprosjektet 2005-2006	Offentlig tilgjengelig: Ja	HBO-rapport nr. 11 /2006
	ISBN 8273145255	ISSN 0806-9263
	Antall sider og bilag: 60	Dato: 23/06-06

Forfatter(e) / prosjektmedarbeider(e) Kirsten Limstrand, Svanhild Bergly	Prosjektansvarlig (sign). <i>Kirsten Limstrand</i>
	Leder forskningsutvalget (sign). <i>[Signature]</i>
Prosjekt Prosjekt Lesevenn 2005-2007	Oppdragsgiver(e) Høgskolen i Bodø/ Profesjonshøgskolen Institutt for lærerutdanning og kulturfag Oppdragsgivers referanse
Sammendrag Prosjektet handler om hvordan aktive eldre kan inngå som en frivillig ressurs i grunnskolen for å hjelpe barn til å bli bedre lesere.	Emneord: Lesevenn, aktive eldre, pensjonister, barn, leselesting, generasjoner, besteforeldre
Summary This project is about active elderly as a volunteer resource in primary schools. The task is to help children being better readers.	Keywords: Reader-friends, active elderly, pensionist, generations, grandparents, reading -enthusiasm

Andre rapporter innenfor samme forskningsprosjekt / program ved Høgskolen i Bodø:

TIL MIN LÆSEVENN

Jeg kunne ønske at
du kunne komme oftere.

du forklarer om
som jeg ikke
forstår.

du lukter godt.

GOD JUL
D
HILSEN

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	IX
1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	1
1.1 Mulighetsorientering og mål.....	1
1.2 Begrepsavklaringer og utdyping	2
1.3 Forprosjekt.....	3
1.4 Organisering	4
1.4.1 Avgrensning, utvalg og tidsperspektiv	4
1.4.2 Prosjektgruppa	5
1.5 Opplæring og Kvalitetssikring	5
1.6 Økonomi	5
1.7 Etikk	6
2. GJENNOMFØRING.....	7
2.1 Faglig og pedagogisk kvalifisering	7
2.2 Kurs og møter	8
2.3 Omfang av virksomheten.....	10
2.4 Evaluering av forsøksåret	12
3. OPLEVELSER OG ERFARINGER	15
3.1 Hva mener elevene.....	15
3.2 Hva mener lesevennene?	17

3.2.1	Høst 2005.....	17
3.2.2	Våren 2006.	21
3.3	Hva mener lærere og skoleledere	25
3.3.1	Erfaringer.....	25
3.3.2	Ringvirkninger og oppfølging	27
3.4	Pressens betydning	28
4.	FREMTIDIG ORGANISERING	30
4.1	UTFORDRINGER, SUKSESSKRITERIER OG SÅRBARHET	30
4.1.1	Tid.....	30
4.1.2	Fra tredje- til fjerde, femte og sjette trinn	31
4.1.3	Vikarer og beredskapsplan	31
4.1.4	Overføringsverdi.....	31
4.1.5	Å organisere eldre.....	32
4.1.6	Progresjon: lesepar og lesegrupper.....	32
4.1.7	Hvor mye skal vi korrigere?	33
4.1.8	Lesevennmiljø.....	33
4.1.9	Sprik og forskjeller	33
4.2	 vurderinger og anbefalinger	34
4.2.1	Skal det fortsette som før?	34
4.3	 Ansvarsfordeling - Forslag	35
4.3.1	Bodø kommune.....	35
4.3.2	Den enkelte skole.....	36
4.3.3	Pensjonistuniversitetet	36
4.3.4	Høgskolen i Bodø	37
4.3.5	Hvor mange skoler.....	37
4.3.6	Saksgang	38
4.3.7	Markedsføring.....	38
5.	LITTERATUR	40
6.	SKREVET OG SAGT : VEDLEGG	42
6.1	Artikler, TV-sendinger og radioprogram.....	42

6.2	Beslektede prosjekter og nettverk:	42
6.3	Kurs og opplæring.....	43
6.4	Brosjyre og takkekort	53
6.5	FRA DAGSPRESSEN.....	56
6.6	SOM ELEVENE SER DET	57

FORORD

Prosjekt: Lesevenn

Aktive eldre som ressurs i skolen

Dette prosjektet har vært gjennomført ved utvalgte grunnskoler Bodø Kommune i skoleåret 2005-2006, fortrinnsvis på 2. og 3. årstrinn. Det er erfaringene fra prosjektet vi hovedsakelig vil belyse i denne rapporten, samtidig som vi forsøker å føre prosjektet over i en fastere form.

Idéen til prosjektet ble delvis til gjennom skolebesøk i England, hvor vi oppdaget at det sydet og kokte av lesestemmer i klasserom og tilstøtende rom. Det var barn som leste, hovedsakelig for frivillige eldre i nabolaget. Men også ungdomsskoler tilbød valgfag "lesevenn" for 1-3 klasse. Noen ganger i uka kom ungdomsskole-elevne inn og presenterte seg høflig i sine skoleuniformer, klare til å lytte på de minste leserne, én etter én.

Dette ble innledningen til prosjektet som etter hvert ble gjennomført i samarbeid mellom Bodø Kommune, Høgskolen i Bodø og Pensjonistuniversitetet. Det har vært spennende og lærerikt. I denne forbindelse må det rettes en spesiell takk til Sara Johannesen som har vært særdeles aktiv i å rekruttere lesevenner blant pensjonistene. Uten hennes iherdige innsats hadde vi neppe kommet i gang.

Begrepet LESEVENN er oppfunnet av oss sjøl. Det kom som et resultat av diskusjoner underveis og behovet for å finne et ord som gir en riktig beskrivelse av hva som foregår. Begrepet lesevenn forteller at det er barna som leser og lesevennen som lytter.

*Bodø den 20 /6 2006
Svanhild Bergly*

Kirsten Limstrand

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

I de siste årene har det gjennom større internasjonale undersøkelser (TIMMS og PISA) vært fokusert på at norske elever kommer dårligere ut i forhold til land det er naturlig å sammenlikne seg med når det gjelder lese- og regneferdigheter. Dette har myndighetene forsøkt løse gjennom St. meld. 30 /2003 (Kultur for læring) og Kunnskapsløftet (L-2006), som til sammen danner grunnlag for en ny skolereform og nye læreplaner. Reformen fokuserer bl.a. annet på at grunnleggende ferdigheter, som ”muntlig uttrykk”, lesing og regning skal styrkes. Dette gjør man formelt ved å styrke timetallet på barnetrinnet i norsk og matematikk. Når det gjelder norskopplæring er målet at elevene skal kunne utvikle seg til å bli gode lesere i løpet av småskoletrinnet, noe som kan lette skolegangen i det videre læringsforløpet.

1.1 MULIGHETSORIENTERING OG MÅL

Utover styrking av timetallet har ikke grunnskolen nødvendigvis fått tilført flere menneskelige ressurser for å gjennomføre innholdet i reformen. Det vil si at voksentettheten i skolen stort sett er som før, med et landsgjennomsnitt på oppunder 13 barn pr. lærer. Det sier seg sjøl at det ikke er alltid lett å rekke over alle de barn som trenger hjelp i leseopplæringen.

Det er den enkelte kommunes økonomi som bestemmer hvor mye ressurser man kan sette inn på for eksempel leselærere.

Da ble spørsmålet vårt:

Finnes ressursene i lokalsamfunnet likevel, tross for dårlig kommuneøkonomi, dersom vi henvender oss til gruppen ”aktive eldre”?

Statistikken viser at Norge har ca 400 000 barn i aldersgruppa 6-12 år; dvs. den aldersgruppa hvor grunnlaget for leseferdigheter og regneferdigheter legges for resten av livet.

Vi vet samtidig at det finnes nærmere 400 000 "eldre" i aldersgruppa mellom 67 og 80 år; kanskje innenfor den alderen hvor mange fortsatt er funksjonsfriske. Vi har dessuten mange i aldersgruppen 60-67 år som av ulike årsaker har avsluttet sin yrkeskarriere. Vi vet også at de fleste av disse både kan lese og regne. Kanskje er det til og med mange av dem som er svært glade i å lese og som kan inspirere de unge med gode fortellinger? Kanskje finner vi også mange som eier matematikkens kunst og kan gjøre den spennende for barn?

Oppskriften burde da være enkel: Kunne vi sende inn frivillige aktive eldre i skolene som lesevenn, regnevenn, sangvenn etc. og samtidig skape en forbindelseslinje mellom de som eier kunnskapen og ferdighetene og de som trenger å lære dem?

Prosjektets problemstilling- eller mulighetsorientering - ble dermed:

Hvordan kan vi gjøre bruk av gruppen aktive eldre med tanke på å styrke grunnopplæringen, i første omgang i norsk, men etter hvert også i andre fag, for eksempel matematikk.

I og med at vi valgte å avgrense prosjektet til norsk (i første omgang) ble hovedmålsetting i prosjektet:

MÅL: *Å stimulere og motivere til leselyst og leseferdighet hos barn i 7- 9 – årsalderen gjennom bruk av aktive eldre som ressurs.*

1.2 BEGREPSAVKLARINGER OG UTDYPING

Begrepet *lesevenn* kan defineres som en assisterende person (leseassistent) som støtter opp om og motiverer barn i deres grunnleggende ferdigheter i lesing. Dette innebærer at det er en person som liker å lese, og som, til en viss grad, har innsikt i hvordan man kan utvikle leselyst, leseferdighet og leseforståelse hos barn.

I England og Skotland har lesevenner vært benyttet i mange år. England scorer høyt på de internasjonale testene, og en av grunnene kan bl.a. være aktiv bruk av lesevenner. Når du eksempelvis kommer inn i engelske skoler i en lesetime, surrer det av lesestemmer. Her sitter besteforeldre og andre frivillige som leseassistenter/lesevenner og bidrar til at ungene i "lesealderen" får lest litt hver dag. Det bidrar til å komme over kneiker slik at lese-

ferdighet og leseforståelse øker. Samtidig bidrar ”de eldre” også i en til dels sosial funksjon, ved at det til tider er flere voksne i rommet, noe som gjerne virker beroligende på unger.

Her er det barn som leser for de eldre, ikke omvendt. Det er en vesentsforskjell, sjøl om det ene ikke utelukker det andre. På denne måten settes barn i en aktiv posisjon og gis gode muligheter for å trene seg på å lese høyt.

1.3 FORPROSJEKT

Våren 2005 fant vi (Svanhild Bergly og Kirsten Limstrand) ut at vi ville ”teste” lesevenn-idéen, dette som et ledd i vår forskning og utviklingsvirksomhet. Vi er henholdsvis norsk – og pedagogikklektorer ved lærerutdanningen i Bodø . Vi fikk komme inn på 2. trinn ved Mørkvedmarka skole hvor vi fikk tildelt en ”basisgruppe” hver, som vi var lesevenn for 4 ganger i uka over 3 uker. Det foregikk på den måten at vi hadde plassert oss i et åpent rom rett ved siden av klasserommet (SFO-rommet), hvor elevene kom etter tur og leste for oss; enten ei side fra leseboka eller noe annet de hadde lyst til å lese. Vi kvitterte på lesekort at de hadde lest og skrev en liten rapport for hver dag til leselæreren om hvordan vi syntes den enkelte av elevene leste, hvilken begrepsforståelse de hadde i forhold til stoffet og hva vi mente de trengte å trene på. Vi møtte til morgensamlingen de dagene vi leste og fikk dermed et lite innblikk i hvordan skoledagen startet og hva elevene var opptatte av.

Vi opplevde at elevene syntes det var trivelig å ha oss der, og at de gledet seg veldig til å lese for oss. Klasselærer opplevde en tilfredsstillelse i det at alle elevene fikk lest litt hver dag på de dagene vi var tilstede, noe som hadde vært et problem tidligere. Samtidig syntes hun det var greitt at vi ikke kom hver dag, ettersom det kunne bli for mange voksne å skulle forholde seg til dersom vi var tilstede for ofte. Vi konkluderte etter dette lille forsøket at en intensiv lesevenn-periode ville være lurt, f.eks. ”to uker på” og ”to uker av”.

Prosjektet ble presentert på FOU-torget ved Høgskolen i Bodø i mars 2005 og vi fikk god respons fra skoler som kunne tenke seg å være med på et

samarbeid, bl.a Mørkvedmarka og Rønvik skoler. Dermed etablerte vi en samarbeidsavtale. Siden meldte også Støver skole seg på prosjektet.

1.4 ORGANISERING

Samarbeidspartnere har vært:

- Høgskolen i Bodø- Institutt for lærerutdanning og kulturfag: pedagogikkseksjonen og norskseksjonen
- Pensjonistuniversitet i Bodø
- Bodø Kommune, Oppvekst- og Kultur (OK-avdelingen)
- Mørkvedmarka skole
- Rønvik skole
- Støver skole

Arbeids- og ansvarsfordeling har vært slik:

- Høgskolen i Bodø-ILUK har prosjektansvar og faglig ansvar for gjennomføring og evaluering av prosjektet. Pedagogikk-seksjon har det praktiske ansvar for tilrettelegging og framdrift, mens norskseksjonen har hatt ansvar for norskfaglig kvalifisering av lesevennene.
- Bodø Kommune/OK-avdelingen har bidratt med økonomisk støtte til møtevirksomhet og til å dekke faktiske utgifter for lesevennene.
- Pensjonistuniversitetet har ansvar for å finne fram til eldre personer som har hatt interesse av å være med på opplegget. De har også stilt med gratis kurs- og møtelokaler på Tusenhjemmet Aktivitetssenter.
- Utvalgte skoler ved rektor, eller én i hans/hennes sted har koordinert den praktiske gjennomføringen ved den enkelte skole.

1.4.1 Avgrensning, utvalg og tidsperspektiv

Prosjektet er utprøvd over ett år (2005-2006) og avgrenset til 2. og 3. trinn på barnetrinnet i faget norsk.

Det har vært lest ca to ganger pr uke over ca en klokke time i ”effektive” uker, avgrenset til 6 uker om høsten og 6 uker om våren. For de som ønsket det kunne man lese oftere.

Oppstart: September 2005.

Avslutning: innen 1. mai 2006.

1.4.2 Prosjektgruppa

har bestått av følgende:

Prosjektleder: Kirsten Limstrand (HIBO/ILUK/pedagogikkseksjonen)

Prosjektmedarbeidere: Svanhild Bergly (HIBO/ILUK/norskseksjonen)

Sara Johannesen, Pensjonistuniversitetet

1.5 OPPLÆRING OG KVALITETSSIKRING

For å kunne legge et godt grunnlag for de som skal virke som lesevenner har det vært greitt å ha et felles teorigrunnlag i bunn, både på det generelle pedagogiske området og på det fagpedagogiske (Se vedlegg).

Som pedagogisk teorigrunnlag har vi tatt utgangspunkt i generell veiledningsteori og sosial-konstruktivistisk læringsteori. De eldre har i denne sammenheng vært å betrakte som ”stillaser” rundt barns læring. Vi har også fokusert på barns ulike måter å tenke og tilegne seg lærestoffet på (læringsstiler og læringsstrategier). På det norskfaglige området har vi lagt vekt på lesestimulering, leselyst og barns tidlige leseutvikling.

Høgskolen i Bodø har påtatt seg ansvar for kvalitetssikring og evaluering av prosjektet, både underveis og gjennom sluttrapport våren 2006.

Evalueringen har foregått gjennom møter, hvor vi har diskutert erfaringer og har justert kursen. Alle involverte, både lesevennene, elever, lærere og rektor har vært oppfordret til å skrive erfaringsnotater (se kap 3).

1.6 ØKONOMI

Ideelt sett har det ikke vært tenkt at lesevennene skal ha lønn, men at dette er en frivillighetsoppgave. Men lesevennene skal heller ikke ha utgifter på

frivilligheten, så helt kostnadsfritt kunne det ikke bli. Bodø Kommune bevilget kr. 10 000,- til skyss, møter- og til delkostnader for kurs og opplæring. Disse er blitt brukt i sin helhet i løpet av året, hovedsakelig til skyss, men også for å kunne tilby kaffe, vafler og rundstykker hver gang vi har vært samlet på Tusenhjemmet.

De aktuelle lærere som har vært samarbeidspartnere har ikke fått ekstra lønn. Her har vi regnet med at merarbeidet med å organisere lesevennene går ”opp i opp” med lesehjelpen og styrking av voksentettheten i klassen.

Når det gjelder kurs/etterutdanning for lesevennene har Høgskolen foreløpig tatt ansvar for dette vederlagsfritt, delvis som en del av FOU-virksomheten, så lenge det hele er basert på prosjektbasis. I studieåret 2005-2006 har førstelektor Kirsten Limstrand hatt i underkant av 10% av stillingen til dette prosjektet.

1.7 ETIKK

Det har vært viktig at prosjektets mål og metode ikke skulle bryte med allment aksepterte verdisyn, og at miljøhensyn ble vektlagt slik at en holdt seg trygt innenfor grunnskolelov og forskrifter. Vi har også vært bevisst på at *prosjekt lesevenn* ikke måtte bli et forstyrrende element i lærernes planlegging og elevenes læring, men et positivt bidrag til motivasjon og lærelyst. Det ble derfor nødvendig å etablere grunnleggende tillit mellom lærere, elever og lesevenner i startfasen. Rollen som lesevenn innebærer at man kommer nært innpå barn, noe som fordrer kunnskap og erfaringer om både nærhet, distanse og gjensidig respekt. Vi har i dette tilfelle hatt tillit til at de aktive eldre som melder seg som lesevenn har erfaringer med barn generelt. Det ble gitt informasjon om prosjektet på en forsvarlig måte til elever og foreldre, og alle persondata fra lærere og elever som har deltatt i prosjektet er anonymisert i rapporteringen, bortsett fra det som har vært gjengitt i offentlig presseomtale.

2. GJENNOMFØRING

2.1 FAGLIG OG PEDAGOGISK KVALIFISERING

Da vi planla prosjektet sommeren 2005 laget vi en brosjyre (se vedlegg) der vi skrev om hvem som kunne bli lesevenner og hva som kunne forventes av en lesevenn:

Alle som har lyst til å være sammen med barn, er glad i å lese, og har lyst til å bruke litt av sin ledige tid til å kombinere disse to interessene, kan bli lesevenn.

Lesevennene skal ikke lære barna å lese, men barna trenger å øve seg på å lese for å bli glad i lesing, og her kommer lesevennene inn i bildet. De skal være gode lyttere, positive, oppmuntrende, og de kan hjelpe litt forsiktig hvis barna står fast. Det kan også være lurt å prate med barna om det de har lest, det styrker forståelsen.

I utgangspunktet tenkte vi altså at det ikke var aktuelt å stille krav til lesevennene om at de skulle ha noen spesiell fagkunnskap i forhold til barn og lesing. Vi regnet med at noen av lesevennene ville være tidligere lærere med mye kompetanse om leseopplæring, og det har delvis holdt stikk. Men vi har også fått mange lesevenner som ikke har bakgrunn som lærere, og i begge gruppene har vi opplevd en glødende interesse for spørsmål vedrørende barn og lesing. Vi var også litt spente på om det meldte seg noen menn. Det gjorde det heldigvis; noe som ble både populært og aktuelt, ettersom det har vært mye fokus i media rundt gutters leseferdighet og manglende mannlige modeller.

Etter at prosjektet kom i gang har vi hatt jevnlige møter med lesevennene, og det viste seg at det kom opp mange faglige spørsmål, noe som fikk oss til å tenke på at vi kanskje skulle komme med noen faglige innspill, ikke bare i form av svar på spørsmålene, men i form av forelesninger.

Eksempler på spørsmål som har vært reist av lesevennene er:

- Hvilke forventninger kan vi ha til leseferdigheter hos 7-8-åringer?
- Hvordan skal vi forholde oss til barn som strever med å lese, og hvor mye skal vi gripe inn når elevene leser feil?
- Hvorfor velger barn bøker som de ikke har forutsetninger for å forstå (i de tilfellene der barna selv valgte lesestoff og leseboka ikke ble brukt)?
- I hvor stor grad skal lesevennene forklare og evt. korrigere vanskelige begreper som dukker opp, for eksempel ”kamouflasje” og ”territorium”?

I forlengelsen av slike spørsmål ble det en interessant diskusjon om hvordan lesevennene kan bidra til å utvide og nyansere barnas begreper og språkbruk, noe alle var positive til.

2.2 KURS OG MØTER

Forberedende møter:

Det ble avholdt tre forberedende møter etter at prosjektet ble lansert på FOU-torget på Høgskolen i april 2005:

- 18. april : Møte mellom initiativtakere (Svanhild og Kirsten) og styret i Pensjonistuniversitetet
- 9. juni: Planleggingsmøte på Mørkvedmarka mellom prosjektlederne og de skoler som har meldt seg interessert (Mørkvedmarka: rektor/lærere og Rønvik skole: rektor/lærere)
- 28. juni: Møte mellom prosjektledere og Bodø kommune for å lage samarbeidsavtale og avklare økonomi.

Forelesninger og kurs

Det har vært holdt to faglig-pedagogiske kurs/forelesninger i løpet av dette året:

27.oktober 2005 *Utvikling av leseferdigheter hos barn (3 t)*
14. februar 2006 *Læringsstiler, leselyst og fortellerglede (3 t)*

Notater til begge disse forelesningene er vedlagt rapporten (Se vedlegg).

I etterkant av forelesningene har vi diskutert grunnleggende spørsmål i forhold til barn og lesing, og barn og språk, spørsmål som det finnes mange svar på.

I tillegg til kurs/forelesninger har vi hatt erfaringsutveksling og oppsummeringsmøter der har det kommet opp viktige faglige spørsmål som har vært diskutert med stor entusiasme underveis.

Møter og samlinger i prosjektåret

Utenom kursene har vi hatt følgende samlinger/møter med lesevenner, enten for én og én skole, eller for alle samlet:

- 14. september 2005: Møte med nye lesevenner. Introduksjon av prosjektet foran oppstart og fordeling på skoler og klasser
- 29. september 2005: Erfaringsutveksling etter første de leseukene.
- 16 november 2005: Erfaringsutveksling og oppsummering av høstens leseperiode
- 30. november 2005: Møte på Mørkvedmarka skole mellom lærere og lesevenner, med den hensikt å få forbedringer m.h.t. til romsituasjonen. Planlegging foran neste semester.
- 13. januar 2006: Møte med nye lesevenner på Mørkvedmarka og Støver skoler
- 17. januar 2006: Introduksjonskurs for nye lesevenner på Rønvik, Mørkvedmarka og Støver skoler
- 27. april 2006: oppsummeringskonferanse. Her var både elever, lærere, lesevenner og representanter for Bodø Kommune tilstede. Også Avisa Nordland, både avis- og Tv-journalist stilte opp og ga en fylldig dekning fra konferansen.

Fellesmøtene har vært avholdt på Tusenhjemmet Aktivitetssenter hvor det har vært servert kaffe og vafler underveis. Det har vært sendt ut referat til både lesevenner, lærere og til Bodø Kommune etter hvert møte.

Alle deltakere i prosjektet har også fått oversendt fullstendig navn- og adresseliste på alle som er deltakere.

Deltakelse i beslektet virksomhet

Kirsten Limstrand har holdt et introduksjonskurs for Innstranden Pensjonistforening 10 januar 2006, med tanke på å kunne rekruttere nye lesevenner.

Hun har også deltatt på et fagseminar i prosjektet "Gi rom for lesing" /STRAKS arrangert av Bodø kommune i november 2005.

Alle lesevennene var invitert til et dagskurs på Høgskolen om *gutter og leseferdigheter*.

Brosjyre

Det ble utformet og trykket opp ei fargerik og informativ brosjyre (i 200 eksemplarer) i begynnelsen av august 2005 (se vedlegg- revidert brosjyre for 2006- 2007). Denne ble spredt ut gjennom Pensjonistuniversitetet og pensjonistforeninger.

2.3 OMFANG AV VIRKSOMHETEN

Lesevennene våre

I løpet av skoleåret 2005-2006 har vi hatt 22 lesevenner i virksomhet, fordelt slik:

Rønvik skole:	9
Mørkvedmarka skole:	11
Støver skole:	2

To av lesevennene har sluttet etter første semester, og her har vi fått inn nye. Vi har også hatt noen lesevenner i beredskap våren 2006, dersom det skulle bli sykdom eller forfall. Disse har ikke vært trukket inn, ettersom det har gått rimelig greitt. Når noen har vært borte har andre lesevenner stort sett gått inn som vikarer, eller de har byttet litt på leseukene.

Det vært lest to ganger pr uke i vel en klokke time (60-75 minutter) over 6 uker/ 12 ganger pr semester. Noen har lest oftere. Leseukene har vært plassert i ”bolker”, innenfor det man har betraktet som gode leseperioder.

Leseuker for 3.klasse på Mørkvedmarka skole har f.eks vært:

Høst: uke 39, 40 og 43, 44 og 47, 48

Vår: uke 4,5, 6 og 11,12,13

Hensikten med ”bolkingen” har vært dobbel. Det har vært ønske om en viss kontinuitet både for unger og eldre, samtidig som man ikke skulle overbelaste pensjonistene. Mange av de eldre er glade i å reise og må ikke få dårlig samvittighet, eller la være å reise p.a. at de har meldt seg som lesevenn.

Dersom vi ser på kostnadseffektiviteten av lesevennprosjektet og ser på lesevennene som ”lærerassistenter” har det vært utført et frivillig- /gratisarbeid på $24 \times 24 = 576$ klokke timer for Bodø kommune.

Lesevennene våre er ei mangfoldig gruppe. Av de 22 lesevennene er det tre (3) menn og nitten (19) kvinner. De fleste er i alderen 67-77 år, men vi har også noen som er yngre. De har yrkesmessig bakgrunn fra forsvar, kontor-, salg- og service, reiseliv, telegraf, læreryrket, husmoryrket m.v. Vi hadde kanskje trodd at det bare ble pensjonerte lærere som meldte seg, men der tok vi feil. Skjønt det har vært morsomt å erfare at også pensjonerte lærere deltar, og synes det er veldig fint å komme tilbake til skolen.

Elevene

Det har vært lest med ca 220 elever dette året. Elevene har tilhørt 2 og 3 klassetrinn, fordelt på 3 skoler. Dersom vi tenker oss hvilken betydning et møte mellom gammel og ung kan ha, kan vi bare forestille oss at $220 \text{ møter} \times 24 = 5280$ møter kan ha store ringvirkninger, både for leselyst og leseferdighet, men også for de holdninger og det verdigrunnlaget som ”setter” seg.

Økonomi -finansiering

Følgende faktiske utgifter har vi hatt:

Trykking info-brosjyre 2005(200 stk): 3000,-

Møter, servering m.v:	2000,-
Kjøregodtgjørelse: Mørkvedmarka og Støver	5000,-
Kjøregodtgjørelse Rønvik	3000,-
Trykking oppdatert brosjyre (300stk) + takkekort 2006	3500,-
<hr/>	
Til sammen:	16500,-
	=====

Av dette har Bodø Kommune bidratt med Kr 10 000,- mens Høgskolen/Profesjonshøgskolen har bidratt med det resterende (brosjyrer og info).

I tillegg har Høgskolen i Bodø /Profesjonshøgskolen innvilget Kirsten Limstrand 10% av stillingen i inneværende år for å jobbe med prosjektet. Dette innebærer at Høgskolen også har bevilget en del usynlige utgifter, eks. kontorplass, PC, telefonutgifter, porto m.m. Det må sies at det er ikke lite telefonen har vært brukt i forbindelse med prosjektet, både i antall samtaler og tiden som er brukt.

Svanhild Bergly, som har vært prosjektmedarbeider, har i inneværende år ikke hatt FOU-tid for prosjektet, men har gjort det som et frivillighetsarbeid av interesse.

2.4 EVALUERING AV FORSØKSÅRET

I tillegg til diskusjons- og oppsummeringsmøter som har vært avholdt underveis, ble følgende evalueringsopplegg (skriftlig) benyttet både høst og vår:

Elevene:

Ble anbefalt å skrive og tegne på eget ark etter oppgave:

”Når jeg tenker på lesevennene tenker jeg at.....” osv.

Lærerne:

Ble anbefalt si noe om hvorvidt dette har betydning, sett også i forhold til det å skulle organisere flere voksne i en travel undervisningssituasjon.

Videre ble de bedt om å gi noen konkrete forslag til forbedringer.

Lesevennene:

Ble anbefalt å skrive litt fritt om ”Når jeg tenker på leseungene mine, da tenker jeg at...”

I tillegg ble de bedt om å si noe om:

- * Organiseringen
- * Trivsel
- * Lesestoffet
- * Utbytte/ erfaringer
- * Hva trenger jeg å lære mer om?
- * Lyst mulighet til å fortsette?
- * Konkrete forslag til endring etter jul

Prosjektansvarlige på skolene:

Ble bedt om å si litt om svakheter og styrker i organisering og gjennomføring og hva som evt. kunne forbedres?

Skoleledelsen:

Ble bedt om å si noe om hvorvidt de ønsker å fortsette med prosjektet eller ikke og evt. forslag til forandringer/forbedringer.

Resultatet av evalueringen følger i kapittel 3.

Bodd. 28.11.05

Til Sara!

Jeg vet at du
slutter i år men
= jeg håper at
du kommer til
bakke til
nexte år

v

hilsen s

3. OPLEVELSER OG ERFARINGER

Høsten 2005 deltok to skoler, Mørkvedmarka og Rønvik skole. Disse skolene er ganske forskjellige. Rønvik skole er en forholdsvis gammel to-parallellers skole i et eldre boligstrøk med blandet aldersbefolkning, mens Mørkvedmarka er en større og nyere skole (3-parallellers) skole i et nyere boligstrøk med svært mange småbarnsfamilier. Våren 2005 kom også Støver skole med; den er en mindre skole som ligger i et eldre, mer landlig og tradisjonsrikt boligstrøk. I høstsemesteret ble det bare lest med 3.-klassingene. I vårsemesteret kom det nye lesevenner til og dermed fikk også 2.klassingene lesevenner.

3.1 HVA MENER ELEVENE

Det ble to ganger i løpet av året sendt forslag til evaluering der elevene som har hatt lesevenner ble invitert til å si noe om hvordan de har opplevd dette. De fikk følgende åpne ”oppgave” der de både kunne skrive og tegne:

”Når jeg tenker på lesevennene tenker jeg at...”

Det virker som dette var en god inspirasjon for elevene, det er i alle fall blitt mange fine bøker som lesevennene har fått i gave. Elevene har skrevet og tegnet ut fra dette, eller de har skrevet og tegnet mer spontant. Å gjengi bare de skrevne tekstene uten tegningene yter ikke bøkene full rettferdighet, men de skrevne tekstene forteller oss i alle fall tydelig at lesevennene har blitt veldig godt mottatt. Mange skriver at de blir glade når lesevennene kommer, at de lærer seg å lese og kan vise at de leser fort. De blir glade fordi de kan trene, og blir flinkere etter hvert, og de skriver at det er artig å lese. Flere ønsker at lesevennene kunne komme hver dag, at det er dumt at de slutter (pga juleferien), men at de håper de vil komme tilbake. Et barn skriver:

Det er veldig fint å lese til lesevenner. De hører på meg og hjelper meg med vanskelige ord. De retter også på meg hvis jeg leser feil. Dette gjør at jeg blir bedre til å lese og det er jeg veldig glad for. 1000 takk.

Et barn uttrykker seg litt poetisk:

*Solsikker lukter godt. Lesevenner og. Roser er røde, fioler er blå
Druer er søte og du likeså. Lesing er sunt året rundt. Les med meg les
med meg hei hei hei. Jeg liker deg og du liker meg. Hei min venn les
med meg les med meg.*

Følgende henger (på tegninga som ledsager teksten) som et vedlegg til brevet til lesevennen. ”Du er grei du er snill det er bra du er til”. I brevet skriver denne eleven også at ”Du var en bra lese venn og verdens beste lese venn.”

Flere eksempler:

”Dere har god tid. Jeg kune ønske dere kunne komme hver dag.”

”Jeg kune ønske at du kune komme oftere. Du forklarer ord som jeg ikke forstår. Du lukter godt.”

En annen elev skriver:

”Kjære ... Takk for at dere kom for å lese med oss. Jeg liker og lese. Det var artig nor jeg møte deg på butikken.”

De to siste eksemplene viser at også andre ting enn selve lesinga opptar barna. Et sanseintrykk som lukt, og et tilfeldig møte i butikken har også verdi, barnas verden utvides gjennom lesevennene på den måten at de blir kjent med nye mennesker, og kanskje for mange en ny aldersgruppe.

De fleste barna legger også vekt på at lesevennen er snill:

”Kjære... Tusen takk for at du ville lese med oss. Jeg liker og lese i ei sånn liten bok. Jeg heter... Du er veldig veldig snill. (Så forteller han hva foreldrene heter og hvor de bor) og skriver enda en gang ”Takk for at du ville være lese ven i 2A” (og avslutter brevet med å fortelle litt mer om livet sitt).
”Kjære ... Takk for at dere kom for å lese med oss. Jeg synes at du er snill. Jeg hører du er en flink leseven. Jeg er glad for at dere ble leseven til klasse 2A.”

Noen av barna legger også et ”faglig” innhold å det å være snill, å dele sin kunnskap er også å være snill: ”Du har vært en snill lesevenn fordi du har

lært meg mange nye ord. Det er gøy og lese med deg.” ”Jeg syntes det va moro. For di hun jlpe meg med vanskelig ord.”

”Jeg syns det hvar hygelig for de hva snill. De lerte meg ord som jeg ikke kunne. Jeg fikk lest bøker fort. Jeg syns di var så snill.”

Barna opplever helt tydelig etter hvert at lesevennene virkelig er VENNER, og det er en verdi som vi også skal huske å ta vel vare på.

Vi ser av de små bøkene som lesevennene har fått i gave at skriving (og tegning) ligger veldig nært lesing, og at dette er en mulighet til å utvide prosjektet. I denne sammenhengen er det viktig for oss å påpeke at rettskriving her ikke er det viktigste, men at barna har får anledning til å uttrykke seg skriftlig. Av eksemplene som er tatt med ser vi klart at mange fremdeles er det på fonologiske stadiet i skriving, eller på et mellomstadium mellom fonologisk og ortografisk skriving. (Fonologisk skriving er skriving på grunnlag av hvordan ordene høres, når barnet lyderer, mens ortografisk skriving er skriving mer på grunnlag av hvordan ordene ser ut. Lesing bidrar til ortografisk skriving, i så måte styrker lesing også rettskrivinga.)

3.2 HVA MENER LESEVENNENE?

3.2.1 Høst 2005.

Jeg siterer Else, en av lesevennene på Rønvik:

Når jeg tenker på mine ”leseonger” så tenker jeg at dette er flotte unger, nysgjerrige og interesserte i mange ting. De fortjener nok mer voksenkontakt i sin lesing. Jeg tenker at det å bli glad i å lese er viktig i alt en skal holde på med i framtiden. Alt er i dag basert på at man kan ta til seg lærdom via det skrevne ord og ikke ved overlevering fra foreldre til barn. Skulle ønske det var 10 og ikke 5 minutter til hvert barn. Det er utrolig trivelig å lese med barna. Som jeg har sagt tidligere føler jeg meg ”nyttig” og blir vel mottatt.

Rønvik skole-3.klasse

Lesevennene på Rønvik skole føler seg veldig godt mottatt, både av klassestyrerne og de andre ansatte. Når de kommer om morgenen blir de møtt med kaffe, og vaktmester og rektor kommer gjerne og hilser og slår av en prat. Lesevennene uttrykker at de synes det er beundringsverdig at skolen kan gjøre det så hyggelig for dem, når de vet hvor travelt de har det.

Lesingen foregår i et "avlukke" i klasserommet, "lese-kroken", avdelt med en lettvegg. Det er veldig rolig mens lesingen pågår. De to lesevennene i hver klasse har sittet ved hvert sitt bord med ryggene mot hverandre og elevene har kommet enkeltvis etter tur. De har delt klassen i 2 grupper og lese-tiden pr. elev har vært ca. 5 min.

Dette har fungert godt. De er ikke blitt forstyrret av hverandre. Ungene sitter som "tente lys" mens lesingen pågår. De har hatt forskjellige tekster tilpasset sitt nivå, ikke bare leseboka. Tekstene har de med seg når de kommer til lesevennene. Lesevennene opplever, naturlig nok, at leseferdighetene er noe varierende i denne aldersgruppen. Alle elevene har virket tillitsfulle og ingen har vegret seg for å lese. De føler at alle elevene har vist framgang i lesingen.

Det er "to typer" lesestoff, enten *leseboka* eller bøker de har med hjemmefra; f.eks Harry Potter. Lesevennene har forståelse for at ungene vil lese sjølvalgt lesestoff med tanke på lesegledden, men synes ikke alltid det er like lett å komme inn i det.

Mot advent har de øvet på lesing i forbindelse fremføring av "adventsforestillingen", noe som har fungert kjempebra. Lesevennene fikk dermed skriftlig invitasjon til adventstund på skolen uka etter at leseprosjektet var avsluttet. Dette beskriver lesevennene som en riktig koselig og stemningsfull formiddag. De ønsker å fortsette over jul å lese med tredjeklassene, og flere av dem synes det er så morsomt at de kan tanke seg å lese med 2. klassene også! De uttrykker at de gleder seg til å ta fatt igjen etter nyttår.

Lesevennene sitter igjen med et inntrykk av at ungene har utbytte av å lese med "gamlingen", og at ungene også rent menneskelig setter pris på kontakten og det å få en voksens oppmerksomhet, helt alene.

Lesevennene synes lesekursene har vært viktige og nyttige.

Noen av dem ønsker å lære mer om dysleksi, om konsentrasjonsvansker og leseproblemer, slik at de kan hjelpe de barna som sliter. De kan tenke seg å bruke mer tid sammen med elevene, men liker å konsentrere dette rundt to dager pr. uke. Lesevennene synes det er viktig at de får et møte med skolen før semesteret starter. Sjøl er de innstilt på å kunne være fleksibel i forhold til tid og oppgaver, men synes det er givende å være et "team" hvor de møter andre lesevenner. Videre synes de det er godt å ha direkte kontakt med lærer og ha tid til å diskutere lesestoff og framgang.

Mørkvedmarka skole – 3 klasse

Vi gjengir her litt fra det lesevenn Bård har skrevet i evalueringen:

Trivselen er god. Et par av elevene som er litt svake i lesing har enkelte ganger gitt uttrykk for at lesing ikke er moro. Vi leser fra leseboka. Enkelte ganger har de stoffet som lekse andre ganger er det første gang de leser stoffet. Leseboka gir utfordringer for de fleste. Mitt inntrykk er at de har utbytte av lesestundene. Jeg registrerer stor fremgang for de fleste. Om noe av årsaken er lesevennenes innsats er vanskelig å ha noen formening om.

På denne skolen har romsituasjonen opplevdes litt vanskeligere for lesevennene. Her er i hovedsak benyttet SFO- rommet som leserom. På SFO-rommet, som i utgangspunktet er et stort og godt rom, kan det bli 6 lesevenner + 12 elever samtidig, noe som har blitt litt kaotisk. På dette rommet foregår også klargjøring og tilrettelegging før barna kommer på SFO, deriblant både rengjøring og vareleveranser. En av lesevennene har innført et skilt "Lesestund- Stille", og det har virket positivt. Lesevennene bruker ikke energi på å dempe uro og bråk rundt dem; de føler ikke at det er deres oppgave. Men det har vært situasjoner hvor lesevenner har blitt så sint og provosert over uroen at de "sprekker" over det som foregår rundt. Lesevennene håper å kunne unngå slike situasjoner. Lesevennene føler at de har god kontakt med de faste lærerne, men noen opplever at det er mye vikarer inne og til tider kan det være litt vanskelig å vite hvem man skal forholde seg til.

Noen gang føles det som man er ”flyktninger” på jakt etter en plass å lese. Dette oppleves litt forskjellig alt etter hvilken klasse de leser med.

Lesevennene føler at de har gode opplevelser når ungene kommer til dem for å lese. Særlig morsomt blir det når de kan stoppe opp og samtale litt rundt stoffet og putte inn små fortellinger. De synes ungene er veldig strålende; det virker som de liker å komme ut og lese.

På denne skolen har de også praktisert par-lesing, dvs. at to og to kommer til lesevennene, og de lytter til hverandre når de leser. Leseparene er sammensatt av klassestyrer, på bakgrunn av delvis lik lesehastighet og leseforståelse. Lesevennene opplever noen ganger at ungene kan syntes det er slitsomt å høre på den andre når denne leser litt seint.

Lesevennene er opptatt av de lesesvake; ettersom noen har leseproblemer og det kjennes vondt å sitte og høre hvordan de strever. Her lurere de på hvordan de bør forholde seg og ønsker å få mer kunnskap om dette. De opplever også at det er forskjellig hvorvidt elevene har lest på det de har i lekse eller ikke, videre at noen har tydelige konsentrasjonsvansker. Her lurere de på hvordan de kan hjelpe barna til å huske bedre. Det ligger også en viss usikkerhet i forhold til hva man kan forvente av lesingen til 8-åringer.

Lesevenn Liv sier at hun synes det er viktig å lære navnene på ungene, da kjenner hun seg mye tryggere og mer avslappet. Noen ganger tar hun feil og da ler ungene hjertelig.

Lesevennene mener at noen av de bøkene de kommer med som er lånt på biblioteket har svært vanskelige ord; det kan virke som noen barn nærmest bevisst plukker ut bøker som de ikke har forutsetning for å skjønne. Bøkene har mange vanskelige ord.

Å få tilbakemelding fra lærerne på det arbeidet de gjør, kjennes viktig. Lesevennene ønsker å møte lærerne oftere; ikke minst for å kunne diskutere ting de lurere på – og for å få tilbakemelding på den jobben de gjør. De presiserer at dette er en frivillig jobb, og det er godt å kjenne at det man gjør har

betydning for noen. Det ble særdeles gledelig da Lisbet (klassestyrer 3c) deltok på oppsummeringsmøtet og fikk understreket nettopp betydningen og hvor begeistret lærerne var for å ha lesevennene der. Denne tilbakemeldingen var viktig å få! Lisbet påpekte at det var viktig at alle lesevennene skulle ha gode arbeidsforhold og ville videresende signaler til skolen om dette, slik at de kunne få gjort noe med det, "Kom rett inn i klasserommet og sett dere når dere kommer" sier hun. "Dere er veldig velkommen"! Dette var godt å høre, syntes de.

3.2.2 Våren 2006.

Her har vi i rapporten valgt å ikke dele den inn i skoler, men heller se på det i forhold nye- og "gamle" lesevenner, og i forhold til det å lese på 2. eller 3. trinn.

Lesevenn i 2.klasse

Våren 2006 kom også 2. klassene med i lesevenn-prosjektet. Nye lesevenner var i mellomtida blitt rekruttert, innføringskurs ble igangsatt og vi kom i gang i uke 4, dels etter det opplegget som hadde vært brukt på 3.klasse. Imidlertid opplevdes "spriket" ennå større på 2. klasse, og bl.a. ble det på Mørkvedmarka benyttet fire forskjellige lesebøker, alt etter hvilket "nivå" elevene befant seg på. Lesevennene filosoferte mye rundt hvilken utfordring det må bli for lærerne å håndtere så mange nivåer.

Lesevennene i 2. klasse er blitt veldig gode venner med ungene og har lyst til å være der oftere, og kanskje kunne gjøre andre ting sammen med dem, f.eks være med på utflukter.

På Mørkvedmarka erfarer de at mange elever leser svært godt, men at det har sammenheng med hvorvidt de har lest på lekse. Noen lesevenner har anbefalt dem å forberede seg med å lese lekse høyt 3 ganger heime. De opplever at noen elever sliter med lesingen og forsøker å bruke mer tid på disse uten at det virker påfallende.

Vi gjengir her litt fra rapporten til Wilma, lesevenn i 2 klasse på Mørkvedmarka:

Siste dag hadde vi hyggelig avslutning med te og kake, samt samtale om hvordan aktiviteten bør fortsette. Vi har bl.a. vært inne på ev. felles besøk i flymuseet, turer i naturen, synge litt sammen samt å ta med dikt som vi lesevenner kan lese av for barna. Vi fikk overrakt tegninger og små gaver som barna hadde laget til oss.

For min egen del synes jeg det har vært noen givende timer. Jeg har hatt stor glede av kontakten med barna, og har inntrykk av at de også liker dette opplegget. Ønsket er å være en hjelp for de som sliter med lesinga. Dette både for at de skal klare seg bedre i dagliglivet, men også for at de kan få forståelse for de gleder som finnes i god litteratur. Vi to som var lesevenner i denne klassen kjenner hverandre fra før. Vi lesevenner ønsker å fortsette med samme klasse til høsten, og barna ønsker det samme.

Støver skole

Støver skole kom med våren 2006 . Her var de to lesevennene i syden i fire uker, noe ungene opplevde som et stort savn. Dermed hadde elevene bestemt seg for at lesevennene ikke skulle slippe "fri" fra skolen når de sjøl måtte gå på skolen i denne tida. Så de "foret" lesevennene med alle mulige salgs regneoppgaver som de sendte ned til dem og ba dem løse. Dermed kom brevskrivningen i gang, og de ble de ikke bare lesevenner, men også skrive og regnevenner. Noe både elevene og lesevennene var begeistret for. Lesevennene på Støver er opptatt av at de store forskjellene i leseferdigheter hos barn, og hvordan disse gir seg utslag i alle andre fag, i og med at det er så mye lesestoff i de andre fagene, ikke minst i matematikkbøkene. Lesevennene på Støver er også besteforeldre ved skolen og har vært benyttet til å fortelle om "gamle dager", noe som har vært populært.

Lesevenn på Fauske

Etter inspirasjon fra Bodø-prosjektet har de også begynt med lesevenn-prosjekt på Fauske våren 2006. Det er Fauske Røde Kors som har tatt tak i det ettersom de har drevet et frivillighetsarbeid rundt leksehjelp tidligere. De har hatt 6 lesevenner i virksomhet ved Fauske Sentralskole og Erikstad Oppvekstsenter. Her har de lest med 2., 3. og 4. – klassene. Dette har fungert fint og de har så langt erfart at dette gir større utbytte for alle elevene enn om de bidrar med leksehjelp. De ser klart at barna trenger ”en hjelper” når de skal lese, ikke minst dyslektikere som strever med ordene. En av lesevennene, som har litt kunnskap og en del erfaringer rundt dysleksi, kjenner at hun kan bruke dette til å hjelpe barna.

Generelle erfaringer 2 og 3 klasse

Lesevennene, som etter hvert er blitt godt kjent med ungene, synes at noe av den litteraturen ungene leser er ei utfordring, for eksempel Harry Potter og liknende bøker. Barna låner bøker på biblioteket, og noen ganger virker det som de låner bøker som ligger utenfor deres egen forståelse, med stoff som er vanskelig tilgjengelig. De lurer på om det kan ha status å låne denne type bøker.

De er imponert over at de er blitt så godt mottatt og synes at det er veldig godt tilrettelagt fra lærernes side. Erna, som er ”gammel lærer” og trådte inn i 2 klasse på våren, var litt spent på hvordan det var å komme igjen på skolen, men hun synes det har vært en opplevelse. Ungene synes det er stas, og de øver ekstra mye kvelden før det skal leses for lesevennene. Og når de kan fortelle at ”en gang så æ dæ i byen”, skjønner hun at det har betydning. Hun ble litt usikker den dagen hun fikk evalueringen, da en elev hadde skrevet: ”Du er en tåp lesevenn”, men da det etter hvert gikk opp for henne at eleven mente hun var ”topp lesevenn” ble hun beroliget. Ord kan lett skape misforståelser har hun fått erfare.

Knut, som også er tidligere rektor ved skolen, synes det er interessant å se hvordan kjønnsforskjellene framkommer gjennom lesing, både gjennom valg av lesestoff og hva de er opptatt av. Han mener å registrere at guttene er mer innholdsfokusert generelt, men særlig i forhold til tekniske spørsmål. Han synes det er fint å kunne få være med å påvirke hvilke tekster barn

leser, noe som slett ikke er likegyldig. Når det gjelder spørsmålet om kjønnsforskjeller opplever lesevennene det svært ulikt. Bård, som er eneste mannlige lesevenn på Mørkvedmarka, har registrert stor forskjell på jenters og gutters leseferdigheter på tredje-trinnet og stiller spørsmål med om man har bygd opp ei skole for jenter, hvor gutter blir tapere.

Mange morsomme opplevelser blir det å være lesevenn, for eksempel da en gutt spurte om lesevennen visste noe om ozonlaget, hvorpå lesevennen ikke var helt på høyden og fant ut at han måtte "lese seg opp" til neste dag og neste møte. Da kommenterte eleven: "Jaja, så lærte jo du også noe"! Lesevennene sitter med den erfaring at foreldre har liten tid til å høre barna sine lese, og de synes derfor det er givende å få være et lite supplement til foreldrene gjennom det å være lesevenn. De ønsker en større "stab" av lesevenner slik at noen kan tre inn som vikar for dem ved forfall. Det hender jo at lesevennene ikke kan møte.

Inger Johanne, som begynte som lesevenn i 2. klasse i vår, er imponert over den tilliten barna viser henne. Noen ber om å få sitte på fanget når de leser, noe hun lar dem få lov til. Hun synes det er *god betaling* å se og oppleve framgangen i leseferdighetene. Derfor er hun svært takknemlig for å få være med på dette. Siste dagen strevde hun med tårene når hun skulle forlate ungene; det var en elev som hadde holdt henne i blikket hele tida, han ville ikke at hun skulle forlate, for han synes det var så trist.

Noen av lesevennene synes det er litt forunderlig at de ikke har ei og samme lesebok, og at de befinner seg innenfor så mange ulike "systemer". Skjønt de synes også det må være fint med den friheten å kunne velge lesestoff. Det kunne de ikke da de sjøl gikk på skolen. Lesevennene på Mørkvedmarka synes fortsatt det er litt urolig å lese på SFO-rommet, sjøl om det har bedret seg og er blitt færre forstyrrelser. De er ikke vant med den type støy når man leser, og det virker særlig dårlig for de som hører litt dårlig.

Noen av lesevennene er også besteforeldre i klassen. Det har vært en fornøyelse å få bli kjent med klassen til barnebarna, og en av bestemødrene,

som bor ”uti øyene” og er avhengig av båt-skyss, har valgt å prioritere dette høyt. Hun ser virkelig fram til lesedagene. En annen av bestemødrene fikk høre at barnebarnet satt og leste fem ganger på leseleksa de gangene de skulle ha lesevenner. Ungene synes det var morsomt å kunne lese ekstra godt for lesevennene, fikk hun fortalt. Flere av lesevennene som ikke har sine ”besteforeldreunger” i nærheten, synes likevel det er morsomt å kunne lese med andre unger. De håper at lesevenn-prosjektet kan nå langt utover, i og utenfor Norges land, og kanskje etter hvert komme deres egne barnebarn til gode, direkte eller indirekte, sier de.

Leikny, lesevenn på Mørkvedmarka, mener klart å se at det har vært ei utvikling i leseferdigheter i den tida de har vært der, men ser også at spriket øker i forhold til de mest lesesvake. Hun lurar på hvordan de som strever mest kan greie å ta igjen de andre. Hun har praktisert at de som strever kan ha med ei bildebok med lesebobler, også leser de i boblene og snakker om dette.

Det er litt forskjellig hvor mye tid lesevenner og lærere har til oppklaring og diskusjoner. Noen lesevenner synes de får god tid til å klare opp og diskutere etter hver time, noe de synes er fint.

3.3 HVA MENER LÆRERE OG SKOLELEDERE

3.3.1 Erfaringer

Lærerne generelt understreker at prosjektet har vært veldig positivt. De mener at det avlaster dem, noe som gir bedre samvittighet når man er trygg på at barna får lest regelmessig. Ungene har kost seg og spør stadig vekk etter lesevennene. Lærerne føler god hjelp fra lesevennene til å få forklart og utdypet vanskelige ord og begreper for ungene. Det kjennes også viktig at hver elev blir både sett og hørt to ganger pr uke. Her understreker de at nettopp kontinuiteten og det faste mønsteret gjør at ungene øver seg, og de ser fram til lesestundene. Diskusjonen rundt kjønns-spørsmål har vært nyttig. Også lærerne er opptatte av at læreboka/leseboka er mer tilrettelagt for

jenter enn for gutter; her ligger utfordringen i å finne interessant lesestoff tilpasset begge kjønn.

Lesevennprosjektet har ikke endret noe på den faste strukturen som elevene har i forhold til timeplan og lesetimer ellers, derfor har det heller ikke medført noe merarbeid for lærerne. Det som kan oppleves som merbelastende er krav/forventning om å stille på møter om lesevenn-prosjektet. Tiden rekker bare ikke til alt. Alle lærerne har etterutdanning i forhold til "kunnskapsløftene" sine (L-2006) som ble definert lenge før dette prosjektet kom på banen. Det må da tilføyes at prosjektledelsen har oppfordret lærerrepresentanter om å delta på oppsummerende evalueringsmøter, ikke minst etter ønske fra lesevennene sjøl.

Skoleledelsen ved Rønvik skole har diskutert prosjektet med de lærerne som er involvert og kan bare understreke at tiltaket er positivt. Konklusjonen blir at skolen vil gjerne fortsette, men håper det er greit at "ting" tas opp fortløpende med lesevennene slik at de på den måten gjør møter overflødig. Skolen og ledelsen understreker at de skal skjerpe seg på å gi positive tilbakemeldinger til lesevennene underveis, for det fortjener de virkelig!! Fra skoleledelsen poengteres at mange familier er "på underskudd" m.h.t. familie og trenger det eldrenettverket som har oppstått gjennom lesevennprosjektet. Det er også stor forskjell på leseferdighetene til de ungene som blir fulgt godt opp hjemme og de som ikke blir det.

Rønvik skole ser ingen grunn til å gjøre endringer i et system som fungerer, og går derfor inn for å bruke samme modell neste år. De ser også for seg utvidelse av prosjektet til å omfatte neste års 2.klasser, på den måten at man kan begynne allerede til høsten å lese med dem. Dette vil de imidlertid komme tilbake til etter å ha diskutert det nærmere med lærerne på trinnet.

Også *lærere og ledelse ved Mørkvedmarka* understreker at de er veldig glade for den jobben som gjøres av lesevennene og ønsker svært gjerne at dette skal fortsette. De synes imidlertid at de har fått liten tid til å prate med lesevennene, noe som er ønskelig. Tidsklemma oppleves særlig de dager hvor lærerne har inspeksjon og bare må springe av gårde når timen er over.

De synes at likevel at samarbeidet med lesevennene har vært godt, men kan gjerne tenke seg litt mer tid til å diskutere og utveksle tanker rundt leseprosessen. Ikke minst er de opptatte av at lesevennene og ungene skal få ro mens de leser. Blir det for mye uro, mister det litt av effekten og intensjonen. Noen ”knep” ble gjort i vårsemesteret for å skape bedre arbeidsforhold, bl.a. fikk man unngått at vareleveranse og reingjøring skjedde på SFO-rommet mens lesingen pågikk.

De savner også at lesevennene kan være med noen ganger på morgensamlingene, dette gir en viss felles ro før man kommer i gang. Lærerne er oppmerksomme på at arbeidsforholdene ikke er spesielt gode, særlig for tredjeklassene. Her har det også vært mange vikarer inne i bildet og noen elever er generelt urolig.

3.3.2 Ringvirkninger og oppfølging

Lærerne opplever at ungene skjerper seg litt og er litt mer høflig når lesevennene kommer. Etter hvert som lesevenner er ”innarbeidet”, går dette nærmest automatisk og ungene styrer det sjøl. Lærerne sier at de har sjelden hatt så glade lesere; kanskje fordi lesevennene tilfører godt humør i klassen. Det kan se ut som lesevennene og ungene har det morsomt sammen og at det blir hyggelig for alle.

I diskusjonene i norsk-gruppa på Mørkvedmarka har man diskutert om det kan være aktuelt å gå inn med lesevenner på et høyere klassetrinn også. I 6.klasse har man mange lesere som sliter, og det kunne vært spennende å prøve å sette inn personer som har tid til å høre på ungene når de leser. Man kan også tenke seg at de som skal begynne å lese med 2.klassingene om høsten kan komme og hilse på elevene om våren mens de går i 1.klasse.

På oppsummeringskonferansen ble det av rektor på Mørkvedmarka skole skrytt av innsatsen til lesevennene og gitt en sterk henstilling til Bodø Kommune om å følge opp, slik at det ikke stopper opp. Han beskrev møtet mellom lesevenn og elev som *det gode varme møtet* mellom gammel og ung, noe som er å beskrive som et *kvalitetsmøte*.

Også kommunens skoleledelse uttrykte seg fornøyd med initiativet og gjennomføringen og syntes dette var et flott tiltak som måtte følges opp. Kommunen er innstilt på å følge opp prosjektet gjennom det samme tilskudd som i inneværende år. Når nye skoler slutter seg til lesevennprosjektet, må det også tas i betraktning i budsjettsammenheng. Faglig bør det ses i sammenheng med STRAKS-prosjektet.

En *lesevenn-kontakt* kan også være ønskelig; dvs. en som forflytter seg fra skole til skole og forteller nye skoler om hvordan man legger opp prosjektet. Dette med tanke på at flere skoler kan få lyst til å sette i gang. Så langt har man hørt om flere kommuner som setter i gang, på bakgrunn av det de har hørt og lest om i aviser og fagtidskrifter.

3.4 PRESSENS BETYDNING

Vi har lyst til å berømme pressens betydning i dette prosjektet. Det gjelder både fagtidskriftet "Utdanning" som tre ganger har tatt inn omtale av prosjektet i dette skoleåret, men ikke minst gjelder det Avisa Nordland. På en glimrende måte har de frontet prosjektet, både rent informativt og ved god journalistisk presentasjon og diskusjon underveis, både gjennom avisa og gjennom AN's TV-kanal. Også billedmaterialet som har vært benyttet har vi fått bruke på brosjyrer og prospektkort. NRK Nordland har også vist sin interesse og laget et radioprogram fra prosjektet. Alt dette har medført at spredningseffekten på, og nysgjerrigheten rundt prosjektet har strakt seg utover hele Norges land, og det er ikke rent sjelden vi har fått telefoner fra skoler som har lyst til å sette i gang. Men det viktigste har tross alt vært at det har hjulpet oss til å få lesevenner! Uten lesevennene hadde vi ikke kunnet komme i gang.

til minleseren

De re her god t id.
Jeg kunne ønske der
kunne komme hver dag.

~~H~~
Hilsen

god jul
MIMI

4. FREMTIDIG ORGANISERING

4.1 UTFORDRINGER, SUKSESSKRITERIER OG SÅRBARHET

Etter et år med lesevenn-prosjektet dukker det opp mange tanker og spørsmål. Veldig mye dreier seg om TID...

4.1.1 Tid

Etter hvert som elevene blir kjent med lesevennene, synes de at lesevennene bruker for lite tid på skolen, og de ønsker å se dem oftere. Dette er jo i seg sjøl positivt, men kan være et tegn på savn av eldre mennesker rundt seg; mennesker som har litt mer tid og ro i seg enn lærere og foreldre.

I utgangspunktet har vi sagt at lesevenner ikke skal "behøve" å lese mer enn 2 ganger i uka i 6 uker pr semester. Da vi bestemte det var ikke problemstillingen oppe om at elevene ønsket å se dem oftere. Som svar på dette har vi derfor antydnet at det må være en viss fleksibilitet; de lesevenner som ønsker å være oftere og lengere på skolen, og som evt. har lyst til å stille opp på skolen med andre typer frivillig arbeid må hjertens gjerne gjøre det. Men da bør dette bli en privat avtale mellom den enkelte lesevenn og læreren/skolen.

Vi er imidlertid inneforstått med at 5 minutter lesetid pr. barn er litt i korteste laget for mange. Her hadde det vært ønskelig med litt mer tid de dagene og ukene det leses. Det er i disse små minuttene at man kan få tid til det gode varme møtet mellom generasjoner, noe som helst ikke burde være begrenset av klokka.

4.1.2 Fra tredje- til fjerde, femte og sjette trinn

Det er ikke alle elever som er like stø i lesingen, og det er et ønske om å kunne tilby lesevenner for ei gruppe barn på de neste klassetrinn, i første omgang 4.trinn. Dette er helt greitt for lesevennene, så sant det melder seg tilstrekkelig antall venner for 2. og 3. trinn; det må kunne bli en organisatorisk sak mellom lesevenner og den enkelte skole. Dette er et skritt i riktig retning sett ut fra prinsippet om og kravet til tilpasset opplæring, mener skolelederne. Dilemmaet kan ligge i at flere barn forferdelig gjerne kan ønske seg lesevenner sjøl om de er blitt alminnelig gode lesere. Det kan være fordi de får litt oftere muligheter til å trene seg på høytlesing, og- ikke minst - fordi liker å kunne føre samtaler med de eldre.

Vi er litt oppmerksomme på at lesevennene ikke må bli en erstatning for lærerne når ressursmangelen i skolen er knapp, men tvert imot bli et supplement. Vi er også oppmerksomme på at grenseoppgangen og rollene må være tydelige, slik at ikke lesevenner blir å forveksle med lærere.

4.1.3 Vikarer og beredskapsplan

Det hender at lesevenner er syke eller av andre årsaker er borte. Da har det vært vanskelig å sette inn vikarer, så sant det ikke er noe som kan planlegges på litt sikt. Av den grunn er vi kommet fram til at den beste beredskapen man kan ha er å sette seg opp som "hverandres vikarer" på den skolen man er på. Eksempelvis kan 2Bs lesevenner være vikarer for 3Bs lesevenner – om omvendt. Dette kan planlegges ved å ikke legge lesetimene akkurat samtidig. M.a.o. vikarspørsmålet anbefales løst på laveste nivå i denne type frivillighetsarbeid, ellers vil det vanskelig fungere.

Det foreslås derfor at det settes opp en *intern beredskapsplan inkludert vikarer* som utarbeides fra ledelsen på skolen for hvert semester. I tillegg kan det være lurt å ha ei reserveliste å gå på, ved den enkelte skole.

4.1.4 Overføringsverdi

Lesevennene har understreket den overføringsverdien som ligger i at de sitter sammen med ungene og leser; både når det gjelder situasjon og innhold. Sara, som er den eldste lesevennen; synes at mange av stykkene i le-

seboka er veldig fine å snakke om, bl.a. husker hun et stykke om to like boblejakker til ulik pris på butikken, p.g.a. merkevaren. Dette ble utgangspunktet for en god samtale rundt merkeklær og økonomi. Det ligger en oppdragende virksomhet i å sitte slik og lese sammen, sier Sara.

Det er også interessant at ungene leser ekstra mye på leseleksa i de periodene lesevennene kommer. Da får de også et ekstra løft av den grunn.

4.1.5 Å organisere eldre

Å organisere gruppen *aktive eldre* er utfordrende på flere måter. Vi i prosjektledelsen har fått erfare at på den ene siden har de *et hav av tid* og har veldig god tid dersom vi tar en telefon for eksempelvis å høre om de vil være lesevenn. Da kan det hende at man må sette av en liten time, for det er så mye å snakke om. På den andre siden er de svært så *aktive* og holder på med så mye forskjellig at det ikke er så enkelt å få tak i dem. Mange av dem reiser verden rundt, eller befinner seg deler av vinteren i varmere strøk. Dermed er det mange som ikke har lyst til å binde seg for fast, men andre igjen er veldig glade for nettopp den bindingen at de har noe fast å gå til.

Her må vi bare stå på og utfordre de eldre. Dersom de vegrer seg, kan det hende at vi er nødt til å være enda mer fleksible for å tilpasse oss deres tid. Det kan hende at vi også bør lage et ”prøveopplegg”, slik at de får kjenne litt på om dette er noe de har lyst til.

4.1.6 Progresjon: lesepar og lesegrupper

På sikt kan det være utfordrende å la elevene få ei litt større gruppe tilhørere enn bare lesevennen, for eksempel en eller flere med-elever. På Mørkvedmarka har de delt inn i lesepar i 3.klasse, med barn som har noenlunde lik lesehastighet. Man har snakket om å kunne følge dette opp gjennom lesegrupper og evt. skrive- /lesegrupper. Leseprogresjonen inntreier imidlertid ulikt hele tiden, og det er ei utfordring å finne en lesepartner som både utfordrer og tar seg tid å lytte. Lesevennene opplever noen ganger at ungene synes det blir litt slitsomt å sitte og høre på at et annet barn leser. Dette er ei utfordring.

4.1.7 Hvor mye skal vi korrigere?

Vi har så langt blitt enige om at lesevennene må kunne korrigere barnets lesing til en viss grad. Det er sjelden korreksjonen i seg sjøl som skaper leseangst, men like gjerne måten. Dermed blir det viktig å diskutere måten vi prøver å få til forbedringer på. Når det gjelder sitte- og liggestillinger har vi vært litt mer forsiktig. Noen kryper nærmest opp på bordet og leser bakfra, mens andre kryper opp i fanget til lesevennen og ”krøller” seg sammen mens de leser. Denne type kose-stillinger har vi så langt latt dem få beholde. Her vil det jo også naturlig nok skje en utvikling når man begynner å lese i par eller i grupper.

4.1.8 Lesevennmiljø

Noen lesevennene understreker den tryggheten som ligger i å være i samme klasse som en lesevenn du kjenner fra før. Nu lar det seg ikke alltid gjøre; noen lesevenner melder seg jo på uten å kjenne noen, men det er lurt å kunne la lesevennene sjøl få velge hvem de vil lese sammen med, der det er mulig. Da blir det ekstra sosialt, dersom man kan være sammen og følge opp diskusjonen rundt opplevelsene videre. Men det kan jo også være interessant å bli kjent med nye mennesker på egen alder, sier de.

4.1.9 Sprik og forskjeller

I kjølvannet av lesevenn-prosjektet dukker det opp mange spørsmål, ikke minst i forhold til hvordan vi tilrettelegger for de ulike kjønn i skolen. Her stilles det spørsmål fra lesevennene, som ser det med et ”eldre blikk” om vi legger til rette for en skole for jenter gjennom de tekstene vi benytter. Dette er noe som bør følges opp. Videre ligger det ei utfordring i å minske spriket i leseferdigheter og leseforståelse. Det er slett ikke sikkert vi skal være så engstelig for å bruke mer tid på noen enn på andre, ettersom den overordnede hensikt handler om å tilby tilpasset opplæring ved bl.a å kunne komme seg raskt til et lesenivå som gjør at man ikke blir tapere i det videre skolesystem.

4.2 VURDERINGER OG ANBEFALINGER

I prosjektåret 2005-2006 har Høgskolen i Bodø hatt det hele og fulle ansvar for organisering og drift/fremdrift av prosjektet. Det har vært et inspirerende og morsomt prosjekt å holde på med, ettersom det har gitt mye positiv respons og skapt gode ringvirkninger. Men det har også vært tidkrevende, og det vil ikke være naturlig at høgskolen skal ha ansvar for den daglige organisering videre, dersom dette går over i ordinær drift. Det kan jo som en liten kuriositet nevnes at noe av det mest tidkrevende har vært reiseregningene. Tiltross for at det har dreidd seg om kjøregninger av enkleste sort, så skal de inn i et skjemavelde som for mange oppleves komplisert. Det skal føres inn både personnummer, bankkontonummer, detaljert kjørestrekning og datoer, ettersom revisjonen på Høgskolen i Bodø ikke godtar det minste "slinger i valsen". Sjøl med grundig gjennomgang av dette, må reiseregninger stadig sendes tilbake og korrigeres. Noe av det morsomme, men som også er tidkrevende, er telefonpraten med pensjonistene, når de ringer til oss, eller vi ringer til dem for å spørre om noe. Da ligger det i kortene at de vi må sette av tid til "utenomprat", noe som vil være synd å ikke bruke tid på i et slikt frivillighetsprosjekt.

4.2.1 Skal det fortsette som før?

All erfaring tyder på at prosjektet bør fortsette, og at det fra høsten 2006 kan gå over i ordinære former på de tre skolene som har hatt prosjektstatus. Ettersom flere skoler har meldt seg til å være med, ser vi også klart at en utvidelse av tiltaket vil være svært positiv, men vil kreve en viss organisering i startfasen før hjulene går av seg sjøl. Det er også klart at for hver skole som kommer til, vil det øke kostnaden for kommunen, sjøl om det i realiteten bare er småpenger: i hovedsak til kjøregodtgjørelse og evt. litt telefonutgifter. Vi tror det er særdeles viktig at lesevennene ikke skal ha utgifter på den innsatsen de bidrar med. Vi tror også at den lille "goodwill" som ligger i at vi kan servere gratis kaffe på skolen, og at det kan tilbys en hyggelig servering på kurs og fellesmøter er noe av den service som gjør det hele enda mer lystbetont.

Vi ser, etter hvert som skolen sjøl får innarbeidd rutiner med lesevenner, at mye går av seg sjøl. Det synes derfor naturlig at den daglige organisering av prosjektet ligger hos skolen sjøl, men at der trenges en ekstern koordinator som samler trådene og lesenettverket, som sørger for kurs og opplæring, igangsetting når nye skoler kommer til og som bidrar til å holde nettverket levende. Slik vi har erfart er det litt viktig at de eldre har en person å forholde seg til når de ringer, dvs. at de vet *hvem* som organiserer; *en person* og ikke ”kommunen” eller høgskolen. Vi ser også klare forbindelser til norsk-nettverket i skolene og til prosjekter knyttet til Kunnskapsløftet som ”Gi rom for lesing” og Straks”.

Når det gjelder *tiden*, virker det som alle er fornøyde med å ”bolke” leseperiodene i 2 – eller 3 ukers-perioder med pauser i mellom. Likeledes virker det som å lese to ganger pr uke 6 uker pr semester er passelig. Derimot kan de synes som det er litt lite å lese bare én time mens man først er der. Dette ber vi den enkelte skole forsøke å finne ei løsning på.

4.3 ANSVARSFORDELING - FORSLAG

Etter hvert som lesevenn-prosjektet går over i ordinære former, må ”prosjekt”-navnet fjernes. Det foreslås da at navnet blir **Lesevenn-nettverket**.

Følgende framtidig organisering for *lesevenn-nettverket* foreslås:

Det foreslås ei styringsgruppe bestående av:

- Bodø Kommune (2 representanter, hvorav én fra en av skolene)
- Pensjonistuniversitetet – 1 representant
- Høgskolen i Bodø/ILUK – 1 representant/forsker

4.3.1 Bodø kommune

foreslås å overta det organisatoriske ansvaret for prosjektet fra og med 1 august 2006 og ansvarsplassere det i sammenheng med skoleprosjektene ”Leselyst”, ”Gi rom for lesing” og ”Straks”. Det anbefales at ansvarsplasseringen *personliggjøres* av hensyn til lesevennene.

Kommunen har dermed ansvaret for den daglige koordinering av prosjektet og påtar seg det økonomiske ansvaret dette måtte innebære.

4.3.2 Den enkelte skole

har ansvaret for å koordinere lesevenn-nettverket ved sin skole: dette innbefatter det faglige (bøker, tekster, litteratur), det planmessige arbeid (timeplaner, møter internt) og det rent praktiske/ miljømessige som handler om å legge forholdene best mulig til rette for leseprosessen.

- Det er viktig å få avklart romsituasjonen i god tid før man inviterer inn lesevenner. Videre er det vesentlig å legge til rette for lesestunder hvor man får være i ro uten for mange forstyrrelser.
- Vikaransvaret tillegges også den enkelte skole. Sjøl om rektor formelt står som ansvarlig i dette, er det her også å anbefale at- dersom det delegeres- blir ansvarliggjort hos en enkeltperson, eks en undervisningsinspektør. Dette for at lesevennene blir trygge på hvem de skal forholde seg til. Rektor inviterer nye lesevenner til å bli kjent på skolen og til de første møter mellom lærere og lesevenner. Her blir lesevenner satt inn i de viktigste instruksjer og regler som gjelder; skrevne og uskrevne.
- Det legges inn tid til møter mellom lesevenner, lærere og administrasjon, hvor det gis tilbakemelding og respons på frivillighetsarbeidet og hvor man får drøftet aktuelle spørsmål som ligger en på hjertet
- **Lærerne** ved den enkelte skole har det daglige og det faglige ansvar for det som skjer i innenfor sine klasser/basisgrupper. Det bør vurderes om lesevennene kan få tildelt mer enn én klokke time til lesing når det først er i gang.

4.3.3 Pensjonistuniversitetet

foreslås tillagt ansvaret med å rekruttere nye lesevenner, ettersom de ideelt sett har kontakt med gruppen aktive eldre. Også her bør det personlig ansvarliggjøres, slik at en eller flere personer får det overordnede ansvaret med rekrutteringen, gjerne i samarbeid med Høgskolen. Ettersom Pensjo-

nistuniversitetet har både kurs og møtelokaler på Tusenhjemmet Aktivitets-senter synes det rimelig at lesevenn-nettverket kan benytte lokalene vederlagsfritt til kurs –og møtevirksomhet.

4.3.4 Høgskolen i Bodø

Høgskolen foreslås å ha en "finger" med i spillet gjennom å inngå i styringsgruppa, ta ansvar for kurs og opplæring av nye lesevenner, og å foreta en årlig evaluering i de neste to år (2006-2008) inntil prosjektet er kommet seg inn i et fast rutinemessig mønster. Dette må formaliseres ved Høgskolen i Bodø, slik at det ikke gjøres personavhengig. Høgskolen bør også kunne inngå som en av "lesevennkontaktene" for nye skoler som ønsker å vite litt om nettverket og hvordan det fungerer. Høgskolen kan bidra i markedsføring og spredning av informasjon gjennom Høgskolens hjemmesider og rapporteringssystem. Vi kan si det slik at Høgskolen kan være med og inspirere hvis andre overtar den formelle organiseringen. Høgskolen påtar seg ansvaret for at kurs og opplæring om læring og leseutvikling hos barn legges inn ved oppstart, og gis som et tilbud minst to ganger pr. semester.

Faglig inspirasjon og oppfølging må løftes opp og inn i lesevenn-nettverket. Nettverket må ikke utvikle seg til å bli en "privat" organisasjon eller klubb. Skal norske barn bli blant de **beste i verden** å lese må dette formuleres og organiseres på beste vis!

4.3.5 Hvor mange skoler

Det eksisterer neppe noen øvre grense på hvor mange skoler som kan være med i lesevenn-nettverket; ideelt sett bør jo alle grunnskoler være med; offentlige og private. Det handler bare om at nok mange eldre melder seg og at kommunen bevilger noen kroner til å dekke faktiske ugifter for hver skole som kommer til. Vi antyder minimum 5000 kroner pr skole; prislappen handler litt om hvorvidt de eldre bor i gangavstand eller kjøreavstand til skolen.

4.3.6 Saksgang

Lesevennprosjektet bør settes inn som sak til årlig drøfting i kommunen/skole-etaten, i Høgskolen og i Pensjonistuniversitetet.

4.3.7 Markedsføring

Følgende måter har så langt vært brukt i markedsføringen og anbefales å utvikles videre:

- Brosjyre
- Takkekort
- Kort og pins
- Hjemmeside
- Utlån av radioprogram/Tv-program
- Artikler liggende inne på nettsiden som omhandler prosjektet
- Beslektede artikler (eks Menn/gutters leseferdigheter)

Her bør vi diskutere hvem som skal ha ansvar for hva, men det synes naturlig at den som har organisasjonsansvaret også koordinerer *hjemmesidene*.

KLÆRE ERNA TAKFOR AT DU
VIL VÆRE
LESEVENN I ZA
JEG HAR T SØSKEN
DET VAR ARTI
AT VI HADE LESEVENN
MEN SMART ER DE AVER.
VER MEN DE T VAARTI
G.
SAL ENGE DET VATE
ERNA! JEG GLEDE
EG
TIL HÆLGA
FØR DA SKAL JEG
PÅ BIBLOTEK

M

Line

Line

5. LITTERATUR

- Bergem, Trygve (1998): *Læreren i etikkens motlys*. Ad Notam Gyldendal. Oslo
- Bostrøm, L: *Fra Undervisning til læring*. Kommuneforlaget 2001
- Dysthe, Olga (1995): *Det flerstemmige klasserommet*. Ad Notam Gyldendal. Oslo
- Gardner, Howard (1993): *Slik tenker og lærer barn*. Praxis Forlag . Oslo
- KUF: Rundskriv F-13/04 *Dette er kunnskapsløftet*
- Kulbrandstad, L: *Lesing i utvikling. Teoretiske og didaktiske perspektiver*. Fagbokforlaget 2003
- Limstrand, K. (2002): *På jakt etter entusiasmen og talentet. Om elevsamtaler og elevfortellinger i ungdomsskolen*. HBO-rapport nr 14/2002
- Skaalvik, E. og Skaalvik, S(1996): *Selvoppfatning, Motivasjon og læringsmiljø*. Tano.
- St.meld. nr.30(2003-2004) *Kultur for læring*
- Traavik, H m.fl: *Skrive- og lesestart. Skriftspråkutvikling i førskole- og småskolealderen*. Fagbokforlaget 2003
- Vygotsky, L.(1974) *Tenkning og språk I og II*. Hans Reitzels Forlag København.

6. SKREVET OG SAGT : VEDLEGG

6.1 ARTIKLER, TV-SENDINGER OG RADIOPROGRAM

I følgende artikler og programmer kan du lese og høre mer om lesevenn-prosjektet eller beslektede prosjekter:

- * Avis Nordland 12 april 2005: *Aktive eldre som ressurs i skolen*
- * Tidsskriftet Utdanning, mai 2005: *Aktive eldre som ressurs i skolen*
- * Avis Nordland 27 juni 2005: *Søker lesevenner*
- * Avis Nordland 11 oktober 2005: *Skoler får lesevenner*
- * Avis Nordland 29 november 2005: *Lesevenner hjelper til*
- * Saltenposten 2 februar 2006: *Ønsker flere lesevenner*
- * Tidsskriftet Utdanning nr. 7/ 2006 v/Anne Marie Auberg: *Nye veier-eldre en ressurs i skolen?*
- * Tidsskriftet "Vi over 60" nr. v/Sara
- * AN- TV-sending den 28 april 2006
- * Avis Nordland; 28 april 2006: *Eldre gir bedre lesing*
- * NRK- Nordland, radioprogram, sendt i mai 2006. *Fra Mørkvedmar-ka skole*
- *

6.2 BESLEKTEDE PROSJEKTER OG NETTVERK:

Skolebesteforeldre

Ganske tidlig i prosjektet fikk vi kontakt med et nasjonalt nettverk som var etablert mellom besteforeldre i skolen. De har utviklet egen hjemmeside og her det muligheter til å legge inn/sende inn våre erfaringer og rapporter.

Se under www.skolenettet.no.

Kontaktperson per-olav.strande@utdanningsdirektoratet.no

6.3 KURS OG OPPLÆRING

Utvikling av leseferdigheter hos barn

v/Svanhild Bergly

Fra forelesningen 27.oktober 2005

Stadier i leseutviklinga

Pseudolesning

Barn kan lese et skilt ut fra sammenhengen og finne ut at her selges det is uten at de er oppmerksomme på bokstavene i det hele tatt. På dette stadiet "leser" barn ut fra situasjonsforståelse, tilsvarende at de forstår talt språk veldig tidlig ut fra sammenhengen. Vi kan her snakke om kontekstavhengig skrift.

Forsøk har vist at barn på dette utviklingstrinnet ikke legger merke til om det blir gjort endringer i tekstbildet. Barnet kan ikke analysere tekstbildet på dette trinnet, det er bare omgivelsene som iakttas. Tove Bulls eksempel: Finlandssvenske barn "leser" både MJØLK og MAITOA på melkekartonger med svensk og finsk tekst som "melk" før de har lært bokstavene. Hagtvet m.fl. sier at barnet er i ferd med å knekke symbolkoden, barn forstår at visse grafiske uttrykk kan representere ting i omgivelsene.

Neste stadium er å lese **logografisk**. Barna kan her kjenne igjen ord som en form for bilder uten at de forstår det alfabetiske prinsippet, det vil si før barnet har knekt skriftspråkkoden. Barnet kjenner igjen noen enkeltord som logografer ("ordbilder")

Det første skrevne ord barn blir oppmerksomme på er ofte deres eget navn. Navn på søsken, foreldre.

"Lesing" på dette stadiet bygger på hukommelsen og tilfeldige assosiasjoner, og tolkninger av omgivelsene. Men når barnet er kommet så langt kommer ofte en interesse for bokstavene, og denne kunnskapen kan støtte den logografiske lesinga. For å knekke lesekode må barn utvikle fonembevissthet og en viss bokstavkunnskap, men barnet kommer ikke videre i lese-

utviklinga fra dette trinnet uten å få veiledning fra andre. Å knekke den alfabetiske koden og forstå prinsippet om at det til hver lyd i talespråket svarer en bokstav kommer ikke av seg selv.

For å forstå det alfabetiske prinsippet må barn bli oppmerksomme på språkets forside.

Dette forutsetter en språklig bevissthet som innebærer at barn forstår hvordan skrifttegn representerer språket, og hvordan talen kan deles opp i biter som kan overføres til bokstaver.

Denne språklige bevisstheten kan øves opp gjennom rimleker, regler og andre språkleker som hjelper barnet til å oppdage språkets forside.

Øvelse i å dele ord opp i deres bestanddeler, hva ord begynner på, slutter på, hvordan ord rimer, hva som blir igjen når en tar bort første lyden osv.

Skrittet fra den logografiske lesing og videre dit hvor den alfabetiske koden knekkes, er det første store barrieren der mange kommer til å sitte fast. De vil fortsette med å benytte teknikkene fra pseudolesing og logografisk lesing: Å tolke situasjoner og huske utenat på basis av tilfeldige assosiasjoner. Disse teknikkene må suppleres med en fonetisk oppmerksomhet som utgangspunkt for å knekke den skriftspråklige koden.

Lydbinding

Alfabetisk lesing:

Innsikt i hvordan ord kan deles opp i fonemer, hvordan ord er bygd opp, hvordan ord blir stavet.

Forholdet mellom lesing, avkoding og forståelse kan uttrykkes som en formel

Lesing = Avkoding x forståelse

Avkoding og forståelse foregår samtidig.

Det er spennende at om det lykkes å fastholde barnets oppmerksomhet på forståelsen samtidig som barnet bruker sin usikre fonologiske strategi, vil

dette være en stor hjelp i startfasen. Her kan det være til hjelp å ha et helhetsperspektiv - LTG metoden egner seg godt for å ta vare på helheten.

Korrespondansen mellom fonem og grafem betones i dikterings(nedskrivingsfasen), og i etterarbeidsfasen.

Det er et problem at barn som skal lære å lese og skrive et alfabetisk skriftspråk må bli oppmerksom på og arbeide med noe som ikke har mening i seg sjøl, nemlig fonemene.

Tekst har mening, og gir mening. Forholdet mellom lyd og bokstav har ikke det, men er nødvendig å arbeide med for at barn skal greie å knekke lesekoden.

Fonem er en abstrakt størrelse, i tale hører vi ikke enkeltfonem, vi hører setninger, ord, stavelser.

Akustisk-fonetisk er antakelig stavelser den minste enhet vi oppfatter, ikke fonemet.

Ortografisk lesing - et kvalitativt nytt trinn i leseutviklinga.

Den fonologiske strategien er nødvendig til å begynne med, men i lengden er den for langsom og omstendelig.

Et nytt sidespor hvis ikke barnet makter eller tør å fjerne seg fra den trygge stavinga, den tunge og langsomme staveleser.

I løpet av det alfabetiske leseutviklingstrinnet begynner elevene å bygge opp erfaringer med ord og deler av ord slik at disse får en grafisk representasjon i hukommelsen som er sidestilt med den fonetiske og artikulatoriske. Barnet begynner å orientere seg visuelt i ord og bygger opp et lager av iakttakelser omkring ordsegmenter (ordkjerner, forstavelser, endelser, markante trekk, småord som igjen gjenkjennes i større ord osv.), generaliseringer og særtrekk.

Barnet kjenner igjen ord, eller deler av ord, ofte tilegner barnet seg rent visuelt hvordan ord staves. I møtet mellom det kognitive, det visuelle og det fonologiske at den nødvendige rasjonaliseringen av stavearbeidet oppstår. Den alfabetiske lesing vil være tilgjengelig som en reservestrategi når grensen for den umiddelbare avkodingen nås.

Det semantiske lesetrinnet

Ordene leses umiddelbart - energien kan brukes på forståelsen. Her kan leser interagere med teksten. Ulike teksttyper stiller ulike krav om interaksjon, fra avslappende lesing av ren underholdningslitteratur til lesing av mer engasjerende litteratur. På dette trinnet er det forståelsesstrategiene som blir satt i fokus, på den måten at leseren lærer seg å velge lese måte i forhold til den teksttypen han/hun står overfor.

Tre kvalitative sprang i leseutviklingsforløpet:

1. Når fonem – grafem - forbindelsen etableres
2. Når eleven blir i stand til å supplere sitt stavearbeid med andre strategier, slik at stavingen rasjonaliseres, for eks. ved at eleven kan dele ord opp i segmenter og utnytte dette under lesinga.
3. Når eleven kan velge strategi i forhold til en bestemt tekst og et bestemt formål.

Misvisende å skille skriveutvikling fra leseutvikling, lesing og skriving supplerer hverandre. Underveis i barnets skriftspråkutvikling støtter de to områdene hverandre i forskjellig takt.

Barn som viser interesse for skriftspråket vil fange opp en del bokstaver før skolestart.

Litteratur:

Hilde Traavik m.fl.: *Skrive – og lesestart*
Fagbokforlaget 2003

Anne Høigård: *Barns språkutvikling muntlig og skriftlig*
Tano Aschehoug 1999

Peter Bollerslev, Jørgen Frost og Bente Eriksen Hagtvet:
Lærerveiledning til Trylleskipet
Universitetsforlaget 1992

Tilpasset opplæring og læringsstrategier

v/Kirsten Limstrand

Det ligger i tiden å snakke om *læringsstiler* i opplæringen. Her presenteres nyere forskning og teorier rundt barns ulike intelligenser, hvor begrepet *intelligens* en ny dimensjon og et nytt innhold.

Teori om multiple intelligenser:

Howard Gardner (11. juli 1943-), USA, er professor i pedagogikk ved Harvard, professor i neurologi ved Boston University of Medicine og i tillegg hjerneforsker. Gardner lanserte på begynnelsen av 1980-tallet sin teori om *multiintelligens* eller *flerintelligensteorien*, som jeg velger å kalle den.

Teorien hans bygger dels på studier av normalt- og særlig begavede barn, dels på undersøkelser av hjerneskadde barns intelligensutvikling. Han dokumenterer i hvilken utstrekning elever er i besittelse av ulike typer sinn og derfor lærer, husker, presterer og forstår på forskjellige måter. Som eksempel vil endel mennesker primært ha en språklig tilgang til læring, mens andre foretrekker en romlig/billedlig eller en kvantitativ fremgangsmåte (mengdeforståelse).

Forskning avdekker at hjernen rommer mange ulike intelligenser, hvor hver intelligens er lokalisert til forskjellige plasser i hjernen. Han sier bl.a. at hvis man bedøver språksenteret hos en person og ber vedkommende synge en sang, vil denne personen kunne bable uforståelige ord, mens melodien fortsatt kan være riktig. Og motsatt, hvis man bedøver hjernens musikalske intelligens vil ordene kunne bli riktige, men melodien kan bli feil.

Hjernen består av to hoveddeler, den venstre og den høyre. Hjernehalvdelen kommuniserer med hverandre ved hjelp av corpus colossus, et koblingssystem som utveksler informasjon mellom høyre og

venstre hjernehalvdel og får dem til å samarbeide. De forskjellige menneskelige ferdigheter er lokalisert til disse to hjernehalvdelene.

Han postulerer videre at alle mennesker er i stand til å forstå verden på forskjellige måter. I utgangspunktet hadde han kategorisert dette inn i sju måter, som han kaller menneskets sju intelligensstyper. Senere har han utvidet antallet kategorier (*natur* og *eksistensiell*). Intelligens-kategoriene omtales i teorien også som *kompetanser*, som kan nevnes opp i min språkdrakt som *språklig-lingvistisk*, *logisk-matematisk*, *romlig-visuell*, *musikalsk*, *kroppslig-kinestetisk*, *sosial* (forståelse av andre mennesker) og *individuell* (forståelse av oss selv). Det som skiller folk fra hverandre er hvor sterke hver av disse intelligensstypene er, den såkalte *intelligensprofilen*, og hvordan intelligensen blir anvendt i oppgaveløsning, mestring og handling. Dette understreker den erkjennelse at folk lærer, framstiller og utnytter kunnskap på forskjellig måte, dermed må vi i læringsprosessen ta utgangspunkt i forskjelligheten. Dette fordrer at vi finner en måte å kartlegge og observere intelligensprofilen på.

Teori om læringsstiler

Teorien om læringsstiler har for så vidt et liknende utgangspunkt som teorien om multiple intelligenser. Også Dunn & Dunn, som har dannet grunnlaget for denne teorien har fokus og oppmerksomhet på at barn tenker og lærer forskjellig ut fra at de har sin styrke på ulike områder. I sin forskning anvender de bl.a. resultater fra Gardners forskning. De sorterer imidlertid kategorier annerledes og fokuserer på / vektlegger andre faktorer enn Gardner.

Definisjonen på læringsstil handler om hvordan den enkelte person konsentrerer seg, hvordan den absorberer, bearbeider og beholder ny og vanskelig informasjon.

Teorien bak læringsstilmodellen kan oppsummeres i noen grunnantakelser):

1. De fleste individer kan lære.
2. Ulike typer læringsmiljø, materiell og oppgaver responderer til ulike sansepreferanser.
3. Alle har sterke sider, men ulike mennesker har forskjellige sterke sider.

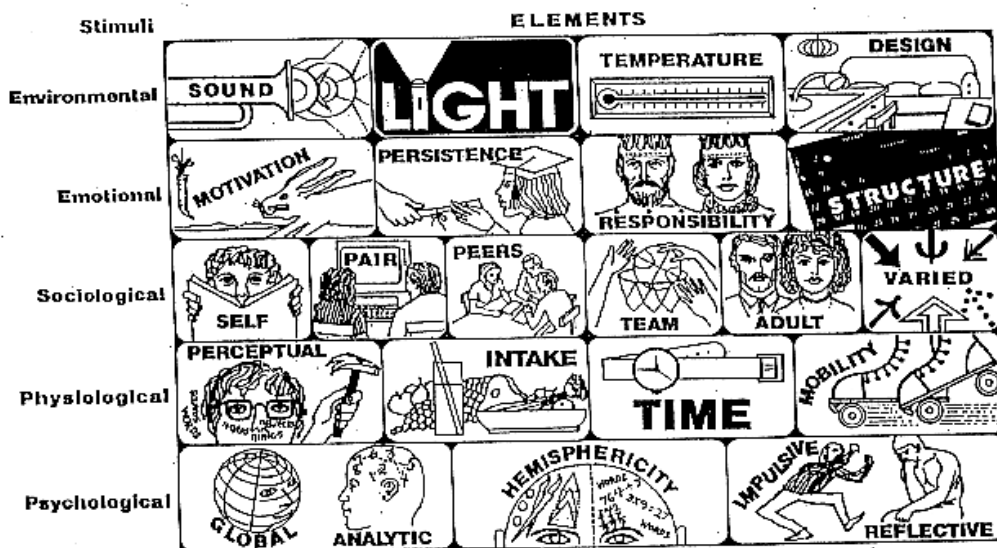
4. Forskjellige elever foretrekker ulike arbeidsmåter. Dette kan måles med høy grad av reliabilitet.
5. Når det responderes i forhold til hver elevs preferanser m.h.t.læringsmiljø, materiell og oppgaver, oppnås høyere læringsresultater, både kunnskapsmessig og holdningsmessig.

Kategori-inndelingen

Dunn og Dunn grovinndeler læringsstilmodellen i fem hovedkategorier for hva som påvirker læring, for så å underdele de enkelte faktorene eller stimuli som de også kaller det. Hovedkategoriene er følgende:

- Miljømessige faktorer
- Følelsesmessige faktorer
- Sosiologiske faktorer
- Fysiologiske faktorer
- Psykologiske faktorer

Hver av kategoriene underdeles og kan presenteres i en matrise slik figuren nedenfor viser.

Teorier om oppdragelsesformer i samisk kultur

Å tenke at barn har forskjellige læringsstiler eller sammensatte intelligenser er ikke noe nytt. Går vi noen generasjoner tilbake, finner vi denne tankegangen i mange kulturer. Vi går her litt inn i samisk kultur henter fram noen begreper fra Asta Balto som gir oss et bilde av hvordan samene bevisst forsøker å se barna, hvordan de forsøker å finne fram til barnas egenskaper og talenter, hvordan de forsøker å tilpasse seg barns tempo og rytme- og hvordan de voksne oppdrar barn til å tilpasse seg samfunnet. På et vis kan man si at de både ser og forstår barnet, men også at de "lurer" barna ut av deres egen "stil" med tanke på å tilpasse seg det samiske samfunnet.

Veavdin

- er en måte for den voksne å tilpasse sine forventninger og krav til barnet på, slik at hensynet til barnets mestringsnivå og ferdighetsnivå blir ivaretatt.

Eksempelvis en mor som er på moltetur med sine barn vil, om hun tar mål av seg å være "veavdit" gå saktere og vente på dem. Hun vil senke sin egen effektivitet for at barna skal oppleve at de klarer oppgaven de stilles overfor. Her er det altså snakk om å tilpasse seg barnets "læringsstil" både *fysisk, motorisk* og intellektuelt; det siste alt etter hvilke oppgaver de blir stilt overfor.

Avledende strategier og erting:

Det benyttes en rekke former for avledende strategier i oppdragelsen med sikte på å lære de viktige ting og samtidig holde dem unna farer eller unngå å lære noe før de er modne for å forstå. Her følger en rekke begreper som hver beskriver sin form for avledning:

Dàjuhit

- å lure, overtale

àjihit

- avlede generelt, forhandlinger

sollet

- å avlede oppmerksomheten mot noe annet med hensikt å unngå konfrontasjoner eks. via fortelling

balddáhallan

- å skremme (eks for forhinder farer)

fillet

- å forlede med alternative forslag for å få oppmerksomheten over i annet fokus

sethohallat

- en måte å ”forkjæle” eller prøve og gjøre barn og unge tilfreds. Det var spesielt nødvendig når barn var syke eller litt svake av seg, eller av en eller annen grunn hadde det vanskelig.

lilluhit

- handler om å la barnet få lov å være liten ved å gi det ekstra oppmerksomhet og omsorg

nàrrideapmi

- erting, eller å narre noen- ofte i spøk, eller prøve å innbille noen noe..

(en del av det sosiale livet i samisk kultur- brukes ofte i forb. med kjærester)
Hensikt: å utvikle humoristisk sans, sjølironi og det å skille mellom spøk og alvor, kort sagt å lære de unge å mestre en del sosiale situasjoner.

Fortellingen

I samisk kultur, så vel som i mange andre samfunn er *fortellingen* som et ledd i oppdragelsen, svært viktig. Her er fortellingen svært ofte knyttet til natur og inneholder mye undring og ufullstendige svar.

Et eksempel er fortellingen om hvordan barn blir til; at man *hadde funnet barnet under ei tue*.

Hensikten med dette var i følge Balto å markere at det var naturen som var barnas læremester; barn skulle finne svaret sjøl – i naturen- etter hvert som de ble modne til det.

Gjennom bruk av fortellingen ville man:

- bygge opp en nysgjerrighet og en spenning hos barn i ønsket om å få vite mer...
- få barn til sjøl å tenke på hvem som var gode og dårlige modeller
- få barn til bedre å forstå forholdet mellom natur og menneske (“jeg har bare lånt jorden og naturen så lenge jeg trengte dem”..)

Andre virkemidler

Ris- ble oppfattet som et nødvendig middel i oppdragelsen når ingenting annet nyttet, verken åjhit, dājuhit eller ballddåhallan

Det beskrives av Aasta Balto at de oppdragerne som er mild av natur, bruker mye avledningsstrategier. De får barna til å oppdage andre interessante ting å feste oppmerksomheten mot. Både barnet og den voksne beholder dermed sin verdighet.

Litteratur:

- Balto, A (1997): *Samisk barneoppdragelse i endring*. Ad Notam Gyldendal.
- Bostrøm, R (2001): *Fra undervisning til læring*. Kommuneforlaget. Oslo
- Gardner, H (1993): *Slik tenker og lærer barn*. Praxis Forlag. Oslo
- Limstrand, K (2002): *På jakt etter entusiasmen og talentene*. HBO-rapport 14/2002. Høgskolen i Bodø

6.4 BROSJYRE OG TAKKEKORT

Hvem kan bli lesevern og hva forventes av en lesevern?

Alle som har lyst til å være sammen med barn, er glad i å lese, og har lyst til å bruke litt av sin ledige tid til å kombinere disse to interessene, kan bli lesevern.

Lesevernere skal ikke lære barna å lese, men barna trenger å øve seg på å lese for å bli glad i lesing, og her kommer lesevernene inn i bildet. De skal være gode lyttere, positive, oppmuntrende, og de kan hjelpe litt forsiktig hvis barna står fast. Det kan også være lurt å prate med barna om det de har lest, det styrker forståelsen.

I En glad gutt (1860) skriver Bjørnstjerne Bjørnson slik om Øyvinds første skoledag:

"Her kommer jeg nå en liten gutt som vil lære å lese" sa moren....

De leste bok i hver sin bok, de fineste diskosker spilte opp, de grovne stemmer tonnet hevs og høvrs for å ha oversikten, og en og annen tromlet innmellom. Øyvind hadde i sine levedager ikke hatt slik moro.....

S senere måtte de frem til skolemesteren og lese, en liten gutt ble drevet satt til å lese med dem, og så fikk de slippe og skulle gå hen og sette rolig igjen."

Som lesevern får du ikke lønn, men du får dekket faktiske utgifter som for eksempel gjerningfrøt lesevern - prosjekt kontakt:

Høgskolen i Bodø - Pensjonistutvalget/TLU:
Sørhild Bergby - tlf. 75517741
E-post: sørhild.bergby@nhc.no

Kirsten Linnstrand - tlf. 75517745/97150780
E-post: kirsten.linnstrand@nhc.no

Pensjonistutvalget i:
Sara JohanneSEN - tlf. 75521120/97653370
E-post: sara.johanneSEN@cti.net

Kyrr Eilertsen - tlf. 75425966

Bodø Kommune:
Berit Munkvik - tlf.75555000
E-post: berit.munkvik@tfo01.kommune.no

Norkveden arisa skole:
Rektor: Inge Holm - tlf.75659800
E-post: inge.holm@bod0.kommune.no

Kornvik skole:
Fagbærer Berit Kristensen - tlf.75556860
E-post: krtber@bod0.kommune.no

Staur skole:
Rektor: Inge Johanne Jensen - tlf.75559640
E-post: inge.johanne.jensen@bod0.kommune.no

Ladning skole:
Rektor: Margrethe Rille - tlf.75557770
E-post: ladning.skole@bod0.kommune.no

Saltvann skole:
Rektor: Anne Marie Carolin - tlf.75556700
E-post: saltvann.skole@fod0.kommune.no

Bli lesevern! 2006-2007

Pensjonistuniversitetet

Active eldre som ressurs til skolen

I de siste årene har det gjennom internasjonale undersøkelser vært fokusert på at norske elever kommer dårlig ut i forhold til andre land når det gjelder leseferdigheter. Dette har myndighetene forsøkt å løse gjennom ny skoleform og nye læreplaner. Reformen fokuserer bl.a. annet på at lesing skal styrkes. Målet er at elevene må kunne utvikle seg til gode lesere i løpet av småskoletrinnet, noe som vil lette skolegangen i det videre læringsforløpet.

Norge har ca 400 000 barn i aldersgruppa 6-12 år; dvs. den aldersgruppa hvor grunnlaget for leseferdigheter legges for resten av livet. Det er nærmere 400 000 "eldre" i aldersgruppa mellom 67 og 80 år. Mange av disse er glade i å lese.

Kan vi skape en forbindelseslinje mellom aktive eldre som er glad i å lese og barn som har lyst til å lære det?

I England og Skottland har de benyttet de eldre som lesevenner i mange år. Kanskje er det derfor de gjør det bedre enn Norge på de internasjonale testene?

Tid til overs?

Litt om lese- og skriveutvikling

Når vi leser er hele poenget at vi skal forstå det vi leser, men i begynnelsen vil det å koble sammen bokstaver og lyder, for så å huske hva slags ord det blir, være så krevende at det kan gå ut over forståelsen. Derfor er det viktig at barn, hele tida blir minnet om at de også må forstå det de leser. Det blir de for eksempel når vi snakker med dem om det de har lest, hva ordene betyr, og hva teksten forteller oss.

Når vi leser høyt for barna kan de konsentrere seg fullt og helt om innholdet, derfor er voksnes høytlesing en viktig aktivitet i denne perioden. Men det er også viktig at de får lese sjøl.

I 2. og 3. klasse trenger barna mye trening i å lese slik at lesinga blir automatisert. Først da kan de fullt ut konsentrere seg om innholdet.

Skriving og lesing går hånd i hånd. Mange barn skriver seg til lesing, særlig nå når de kan skrive på data. Barn kan godt oppfordres til å skrive, selv om det ikke betyr at de skriver rett, eller pent.

Glad i å lese?

Våre erfaringer fra våren 2005

Vi har testet ut lesevern-prosjektet i Klasse 2B på Mørkedmarka skole. Lesingen har foregått på SFO-rommet som ligger i tilknytning til klasserommet. Hit har elevene kommet og lest for oss etter en fast rekkefølge. De vet hvem de skal lese høyt for, og de vet når det blir deres tur. Det virker som om det ligger en viss trygghet i rutinen, og de glæder seg til de skal få lese for oss.

Vår oppgave har vært å lytte til dem og hjelpe dem litt der de står fast. Vi er bevisste på at det er læreren som har ansvar for leseopplæringen. Vi er bare hjelpere.

Det er morsomt å se hvor flinke ungene etter hvert er blitt til å lese, noe som absolutt ikke skyldes oss, men som vi kan ha vært med og gitt et bitte lite bidrag til. Ved hjelp av lesevennene får de trent seg oftere, noe som er nødvendig i begynneropplæringen.

Bli lesevenn!

Takk for at du ville
være lesevenn!

Hilsen

Til

for 25 år siden

Travløp. Salten Travløp arrangerer lørdag travløp på travbanen på Høstmyra i Bodø. Dette blir det tredje kjøret som arrangeres på landbane i travløpsregi. Med i menne av travløpet har i hver tirsdag i hele våren på lørdag i åka banen i skogskogen i Bodø. Til kjøret er 20 deltagere, to varmblodstravere, og seks nordlandshester. Hestene kommer fra Heststad, Solkva, Straumøya, Fauske, Rogan og Harstad. Etter sette travløp på lørdag i vinter ble de ble hestene de til fire på lørdag, og det blir opp og ned på for hestene og sine hest. Dette kjøret vil utvilsomt være spennende både for publikum og hestene. Nordlands: Framtid

for 50 år siden

Populært fly. Hattfjellet til Bodø er populært hos merkene. Det er en kjempefly som er utrustet med alle de som er i et godt over fra bil, base og jett. Alle flyselskap har merket det, ikke minst SAS. De har nettopp åpnet den nye ruten til Bodø. Den er spesielt beregnet på turister som har dårlig tid. Flyet forlater Oslo om kvelden og er tilbake neste morgen. Passasjerene har fire timer opphold i Bodø hvor det er satt i gang forskjellige tilbud for passasjerene. Selskapet har angjort seg med et samarbeid som viser nord for flyselskapet, og det ser ut til å bli et samarbeid som er spesielt ideell for merkene som har betalt vil se Euro på tre dager. Nordlandsporten

ordførers dag
Kvintordag

havna

Måndag:
Kl. 04.30 Ferge til Mosjøenes
Kl. 05.30 Hurtigbåt til Vite Gårdskål
Kl. 05.35 Hurtigbåt til Væran
Kl. 06.00 Ferge til Mosjøenes
Kl. 07.45 Hurtigbåt til Væran
Kl. 10.15 Ferge til Mosjøenes
Kl. 10.30 Hurtigbåt til Vite Gårdskål
Kl. 14.00 Ferge til Mosjøenes
Kl. 14.15 Hurtigbåt til Væran
Kl. 15.00 Hurtigbåt «Haug» til Kviteseid
Kl. 16.00 Hurtigbåt til Helesund
Kl. 16.00 Hurtigbåt til Vite Gårdskål
Kl. 16.00 Hurtigbåt til Væran
Kl. 16.30 Ferge til Mosjøenes
Kl. 17.15 Hurtigbåt til Svolveast
Kl. 17.45 Ferge til Mosjøenes
Kl. 20.00 Hurtigbåt til Væran
Tirsdag:
Kl. 00.45 Ferge til Mosjøenes
Kl. 04.00 Hurtigbåt «Haug» til Bergen
Kl. 04.30 Ferge til Mosjøenes, Vassøy, Kjøst.
Kl. 05.35 Hurtigbåt til Vite Gårdskål
Kl. 07.30 Hurtigbåt til Svolveast
Kl. 07.30 Hurtigbåt til Helesund
Kl. 07.45 Hurtigbåt til Væran.
Med forbehold om rettsendring

Høy omsetning i landbruket

En sterk rapport fra Norsk landbruket for landbruket i 2014. I tillegg er omsetning på 1500 millioner kroner fordelt på 3800 årsverk og 2900 årsverk. Etter en månedsløp med sjette, er bodø 9. største på nordnorske kommuner i fylket. For bodø er omsetning på 66 millioner kroner og 180 årsverk.

Dyreleksjonen

Hanna Lisa Skou
Tlf. 9922 70 19
Espert
hanna.lisa.skou@lan.no
Knut Eggeli
Tlf. 4133 81 40
Espert
knut@lan.no
Lokalsjef
Gull H. Pedersen
Tlf. 90 20 95 21
Espert
pedersen@lan.no

Enll lese for. Når Ingrid Sofie Ollas sen på Mølkvedmark skole leser for Svanhild Berghy, og Sander Johan Krokstad med leser for Kirsten Linstrand for de god og litt akutte.

Søker lesevenner

Er du glad i barn og bøker, kan du bli lesevenn for blant andre Inger Sofie og Sander Johan på Mølkvedmark skole.

En forsmak. Linstrand og Svanhild Berghy – begge undervisere på Mølkvedmark skole – har startet som lesevenner på Mølkvedmark skole og ordningen er tilrettelagt for å gi elevene på 2. og 3. trinn, i går fikk de en forsmak på hvordan det vil fungere. De tok med seg lesebøker til i det varme været og leste høyt for Svanhild Berghy og Kirsten Linstrand. Begge kan lese og Sander Johan leser til og med hjemmeport, forteller han.

Barna får en høyt for på skolen.

Det holder at de verdsetter barn og er glad i lese. Vil perspektivet at noen melder seg på skole og utvilsomt får gode mannlige modeller, sier

Leselyst. Kirsten Linstrand har fått ideen til lesevern-ordningen fra besøk på en engelsk skole. Der

Leseglad? De må ha minst i lesevern for å komme i gang på fagskole og Mølkvedmark skole, sier Svanhild Berghy (t.v.) og Inger Sofie (t.h.). Inger Sofie (Pensjonistnivåret) og Svanhild Berghy (høgskolen). Foto: Trude Landaas

Leseglad? De må ha minst i lesevern for å komme i gang på fagskole og Mølkvedmark skole, sier Svanhild Berghy (t.v.) og Inger Sofie (t.h.). Inger Sofie (Pensjonistnivåret) og Svanhild Berghy (høgskolen). Foto: Trude Landaas

er eldre fra rabalaget innen skolen støtt og stadig og er lesevenner. Barna får en fast voksen å lese høyt for så kan de få trent mer og får hjelp til å forstå det de leser. Hver leseassistent får en fast gruppe på 10-15 barn å lese med. – Hvor mye tid må den enkelte lesevern bruke seg for? – Det vil være rundt fire timer i uken i en periode på fem-seks uker på høsten og det samme på våren. De som melder seg får ikke lønn, men skal få kjærestepris. Og for de som i gang skal de få litt forordning i høsten. Dette foregår, sier Svanhild Berghy Hun

understøtter at det hele tiden er læreren som har ansvar. Lesevenner skal være en assistent lytter. Inger Sofie og Sander Johan anser på Mølkvedmark skole. Svanhild Berghy, er leseassistent over på nete. – En hund har også i rubbe over og 26 elever, så dette er en pepostart. De som interesserer i å være lesevenner kan henvendte med Svanhild Berghy på telefon 75 5211 20 eller på e-post sara.johanne.s@lan.no

for 25 år siden

Julegrana tent. I et østende regnmer ble julegrana på toget i tradisjonens to tent i går første søndag i advent. Ved siden av den første julegrana, ble også juleen i julegrana tent. Opplysningsvesen sentrale og lokale begreper heten var i år mindre enn tidligere om årene, noe som viser for å en god del av skylden for. Ordføreren for Nordlånd fylkesråd og for den offisielle åpningen, mens Frelsesarmeen i musikkorps på fire Nordlånd: Framtid

for 50 år siden

Innstill driften. Bertnes Ullvarefabrikk innstiller driften i dag. Bare 20 mann er igjen av de opprinnelige arbeidstakerne. Bertnes har fått sin siste. Etter cirka 55 års sammenhengende drift i Bergbyrudalen er nå bedriften i dag. Dermed mister Bodø en av kommunens største bedrifter, og stedet Bertnes blir uten industri. Bertnes Ullvarefabrikk ble oppført ved slutten av 1950-årene. Den store stillingen som i dag består av over 100 arbeidstaker ble markert slutten på et halvt århundres tradisjon.

Nordlåndsposten

Bodø

ordførers dag

Hele dagen: Møte med justisdepartementet ved østende fengsel i indre Salten.

havna

Tirsdag
R. 05.36 Herringbåt til Yte-Gil-dekål
R. 07.45 Herringbåt til Vaarna
R. 07.30 Herringbåt til Bremsund, Helesund
R. 07.30 Herringbåt til Svolvear
R. 15.00 Ferge til Kjøer, Vassøy, Mørlesnes
R. 15.00 Herringbåt «Havvik»-Fritenes
R. 15.00 Herringbåt til Våg, Søranøy, Sandnessjøen
R. 16.00 Herringbåt til Vaarna
R. 16.30 Ferge til Møllenes
R. 17.35 Herringbåt til Svolvear
R. 20.00 Herringbåt til Vaarna
R. 20.00 Herringbåt til Yte-Gil-dekål

Onsdag

R. 04.00 Herringbåt «Nordstjerren» til Berge
R. 05.35 Herringbåt til Yte-Gil-dekål
R. 07.45 Herringbåt til Vaarna
Med betoldning i reiseavgifter

lytter. Kristine Rostad Breivik leser fra leseboka mens lesevennen Leikny Østevik hører på.

Berge foto: Trude Lisbeth

Må ha mer penger

Administrasjonen i Bodø kommune ber politikerne om 1,2 millioner kroner til utbedring av eldre boliger på Voklestra. I tillegg vil formannskapet se på saken. Årsaken til utbedringene er blant annet lekkasje i flere tak. I tillegg er flere kjeller inne i nedre etasje i forfalling, det er knust vannmengde og hysing og fuktighet for utvikling av råte og øverhengende.

Leikny Østevik (66) kommer til Mørkvedmarka skole for å hjelpe Kristine Rostad Breivik og de andre tredjeklassingene til å bli gode lesere.

Hun har selv barn, barn blir det så synes jeg det er veldig bra sier hun. Kommer er også Kristine Rostad Breivik.

Det er bra at de kommer for at viskel bli flinkere til å lese, sier hun, og knytter seg om leseboka.

For å le. Målet er at alle skolene skal få lesevenner. Nå prøves det ut på Mørkvedmarka og Rørvik og så skal Anne Marie Hobad og så skal Anne Marie Hobad og så skal Anne Marie Hobad

– Jeg er så takknemlig for at de kommer. Jeg har jo ikke mulighet til at 20 elever skal få hjelp for meg. Elevene gløder så, og det gjør jeg også. Det er helt klart at det hjelper, sier hun.

Elevene gir sålt ut av klasserommet og leser høyt for lesevennene i roen.

– For å finne ut om de har forstått det, sier Leikny Østevik.

Trude Lisbeth 04 77 73 40

Hver uke i flere perioder kommer hun og andre som har skuttet i jobb og er skilte lesevenner for elever på Mørkvedmarka og Rørvik skole. De er ut sammen, men nå trenger de flere. Leikny Østevik anbefaler det på det varmeste. De trenger ikke å ha noen spesielle kvalifikasjoner, men bare ha tid og lyst til å bidra et par timer noen uker i året.

– Jeg er glad i å lese, og hvis jeg

Hun har selv barn, barn blir det så synes jeg det er veldig bra sier hun. Kommer er også Kristine Rostad Breivik.

Det er bra at de kommer for at viskel bli flinkere til å lese, sier hun, og knytter seg om leseboka.

For å le. Målet er at alle skolene skal få lesevenner. Nå prøves det ut på Mørkvedmarka og Rørvik og så skal Anne Marie Hobad og så skal Anne Marie Hobad

– Jeg er så takknemlig for at de kommer. Jeg har jo ikke mulighet til at 20 elever skal få hjelp for meg. Elevene gløder så, og det gjør jeg også. Det er helt klart at det hjelper, sier hun.

Elevene gir sålt ut av klasserommet og leser høyt for lesevennene i roen.

– For å finne ut om de har forstått det, sier Leikny Østevik.

Etter å ha vært glad å lese, og hvis jeg

Hjelp. Skolen får vurdering hjelp av lesevennene, sier lærer Anne Marie Hobad som ikke stilt ikke rekke over høytlesning fra Birger-Johan Jacobsen og alle de andre elevene i klassen.

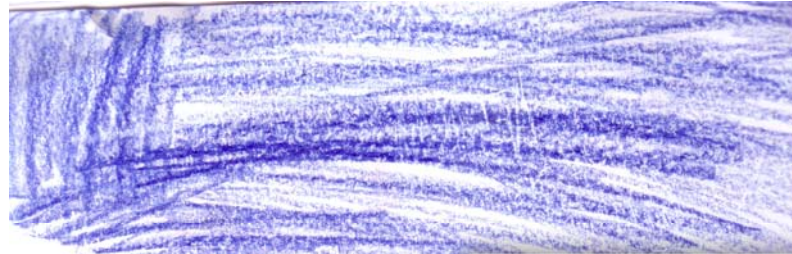

Hjelp. Skolen får vurdering hjelp av lesevennene, sier lærer Anne Marie Hobad som ikke stilt ikke rekke over høytlesning fra Birger-Johan Jacobsen og alle de andre elevene i klassen.

byråda skjonen

Hanna-Lisa Skar
Tlf. 99 22 70 19
Epost: hanna.lisa.skar@an.no
Knut H. Pedersen
Tlf. 41 51 81 40
Epost: k.h.pedersen@an.no
Mørkved
Gull H. Pedersen
Tlf. 90 30 95 21
Epost: gull.pedersen@an.no

6.6 SOM ELEVENE SER DET

KJÆRE ERNA!
JEG SYNS DU ER EN TAP
SOM LÆSE VEN!
DU ER SUPER!
DU FÅR TJENER EN KLAPP

JEG BLIR BEDERE
OG LÆSE FOR

VAR DAG
DAG SOM JÅR

TUSENTAKK ERNA
JEG LIKER
OG LÆSETING
ME FINGENE
KIL SEN S